Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Олий Совети ва Министрлар Советининг органи

ГАЗЕТА 1918 ЙИЛ 21 ИЮНДАН ЧИҚА БОШЛАГАН ◆ 6 май 1968 йил, душанба ◆ № 105 (13.967). ◆ Баҳоси 3 тийин.

МАРКС ТАЪЛИМОТИ — ЭНГ ҚУДРАТЛИ ТАЪЛИМОТ

Москвада Карл Маркс туғилган куннинг 150 йиллигига бағишланган тантанали мажлис

Бутун дунё коммунистлари, меҳнаткашлари ва илғор жамоатчилиги Карл Маркс туғилган куннинг 150 йиллигини буюк ва қувончли байрам сифатида нишонламоқдалар. 5 майда Москвада Кремлдаги съездлар саройида ана шу шонли санага бағишланган тантанали мажлис бўлди.

Самимий кутиб олинган Л. И. Брежнев, Г. И. Воронов, А. Н. Косигин, К. Т. Мазуров, Н. В. Подгорний, Д. С. Полянский, М. А. Суслов, А. Н. Шелепин, Ю. В. Андропов, В. В. Гришин, П. Н. Демичев, Д. Ф. Устинов, И. В. Капитонов, К. Ф. Катушев, Ф. Д. Кулаков, М. С. Соломенцев ўртоқлар президиумда ҳозир бўлдилар.

Президиумда партия ва ҳукумат раҳбарлари билан бирга Ленин партиясининг ветеранлари, пойтахтдаги партия, совет ва жамоат ташкилотларининг вакиллари, чет эллик меҳмонлар, Маркснинг шу тантаналарда қатнашиш учун Совет Иттифоқига келган эваралари Робер, Фредерик ва Поль Лонгелар ҳам бор эди.

Мажлисни КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига кандидат, Москва шаҳар партия комитетининг биринчи секретари В. В. Гришин очди.

КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, КПСС Марказий Комитетининг секретари М. А. Суслов «Карл Маркс — ишчилар синфининг генеиал устози ва йўлбошчиси» деган темада доклад қилди.

(ТАСС).

(Бу доклад газетанинг 1-2 ва 3-бетларида босилган).

<> <> <> <>

Ўзбекистон пойтахтида тантанали йиғилиш

Ўзбекистон халқаро пролетариатнинг гениал устози ва йўлбошчиси, фан донишманди, Карл Маркс туғилган куннинг 150 йиллигини кенг ва зўр тантана билан нишонламоқда.

5 майда Тошкентда ана шу шонли сана шарафига шаҳар жамоатчилигининг тантанали йиғилиши бўлди. Тошкентдаги завод ва фабрикаларнинг ишчилари, фан ва маданият арбоблари, маҳаллий гарнизон жангчилари, партия, совет ва жамоат ташкилотларининг вакиллари А. Навоий номли давлат академик катта театрига тўпланишди.

Йиғилиш президиумида КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига кандидат, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Ш. Р. Рашидов, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети бюросининг аъзолари ва бюро аъзолигига кандидатлар И. Г. Анисимкин, Р. Қурбонов, В. Г. Ломоносов, Н. Г. Ляшченко, Н. М. Матчонов, М. М. Мусахонов, Ё. С. Насриддинова, Р. Н. Нишонов, С. Р. Расулов, М. Т. Турсунов, республика ҳукуматининг аъзолари, кекса большевиклар бор эди.

Йиғилишни Тошкент шаҳар партия комитетининг биринчи секретари С. Р. Расулов очади. СССР ва Ўзбекистон ССР давлат гимнларининг садолари янграйди.

Давомли қарсаклар остида КПСС ленинчи Марказий Комитетининг Сиёсий бюроси фахрий президиумга сайланади.

Карл Маркс туғилган куннинг 150 йиллиги тўғрисида доклад қилмоқ учун Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг секретари Н. М. Матчоновга сўз берилади.

Докладчи К. Маркснинг инсоният олдидаги буюк хизматлари тўғрисида гапиради. Карл Маркснинг номи, унинг таълимоти — революцион идеялар ва революцион ҳаракатларнинг абадий барҳаёт манбаидир. Жаҳонни социалистик негизда қайта қуриш учун курашаётган миллионларча кишилар ҳозирги кунда ҳам Маркснинг ғоявий меросидан баҳраманд бўлмоқдалар. Маркснинг таълимоти абадий барҳаётдир.

Совет кишилари Карл Марксни чуқур ҳурмат билан тилга олмоқдалар. Маркснинг революцион таълимоти — бутун инсониятнинг энг қимматбаҳо мулки бўлиб, бу таълимот бутун дунёга мансубдир. Аммо биз бу таълимот тарихда биринчи марта мамлакатимизда амалга оширилганлиги, социализмнинг улуғ ғалабаларида ўзининг моддий ифодасини топганлиги билан фахрланамиз.

Улуғ йўлбошчимиз, Совет Иттифоқи Коммунистик партиясининг ва жаҳонда биринчи социалистик давлатнинг ташкилотчиси В. И. Ленин Маркс ишларининг муносиб вориси ва давомчиси бўлганлиги билан ҳаққли суратда фахрланамиз. В. И. Ленин янги тарихий шароитларда марксизмни ривожлантирди. Ленинизм-марксизмнинг янги, олий босқичи, империализм ва пролетар революциялари даврида инсониятнинг капитализмдан социализм ва коммунизмга ўтиш даврида марксизмнинг ижодий тарзда ривожлантирилишидир. Ленинизм жаҳон озодлик ҳаракатининг бутун тажрибасини ва Маркс билан Энгельс вафотидан кейин тўпланган илмий билимларни умумлаштирди.

Бизнинг мамлакатимизда миллий масаланинг тўғри ҳал этилганлиги марксизм-ленинизм, пролетар интернационализми марксча-ленинча принципларининг тантана қилганлигини ёрқин ифода этди. Совет Иттифоқида ленинча доно миллий сиёсат асосида барча халқларнинг тенглик, қардошларча дўстлик, ўзаро ёрдам ва ҳамкорлик муносабатлари қарор топди, барча социалистик миллатларнинг чинакам равнақи таъминланди. Ўзбекистон ва Ўрта Осиёдаги бошқа республикалар мисолида буни жуда яққол кўриш мумкин. Бу республикалар Совет ҳокимияти йилларида олға қараб жуда катта қадам қўйдилар ва ҳозирги тараққиётнинг чўққиларига кўтарилиб, мамлакатимизда коммунистик жамият қуриш ишига жуда катта ҳисса қўшмоқдалар.

Н. М. Матчонов докладининг охирида қуйидагиларни айтади:

— Маркснинг таълимоти ҳаётнинг жиддий синовидан ўтди ва барча қийинчиликларга шараф билан бардош берди. Гениал Ленин бойитган бу таълимот юз миллионларча кишиларнинг байроғи бўлиб қолди. Улар капитализм ва империализмга қарши курашда, янги жамият қурилишида бу таълимотни қўлланмоқдалар. Эндиликда Маркс — Энгельс — Ленин таълимоти бутун инсониятнинг порлоқ истиқбол — коммунизм сари бориш йўлини ёритиб турибди.

Партия гимни «Интернационал»нинг улуғвор садолари янграйди. (ЎзТАГ).

ИЛМИЙ КОММУНИЗМ АСОСЧИСИГА БАҒИШЛАНАДИ

5 май — Карл Маркс туғилган куннинг 150 йиллиги кунида Коммунистик партия ва Совет ҳукуматининг раҳбарлари илмий коммунизмнинг гениал ижодчисига Москвадаги Свердлов майдонида ўрнатилган ҳайкал ёнига гулчамбар ва гуллар қўйишди.

Гулчамбар ленталарига шу сўзлар ёзилган эди: «Илмий коммунизм асосчиси, халқаро пролетариат йўлбошчиси Карл Марксга — КПСС Марказий Комитети, СССР Олий Совети Президиуми, СССР Министрлар Советидан».

Л. И. Брежнев, Г. И. Воронов, А. Н. Косигин, К. Т. Мазуров, Н. В. Подгорний, Д. С. Полянский, М. А. Суслов, А. Н. Шелепин, Ю. В. Андропов, В. В. Гришин, П. Н. Демичев, Д. Ф. Устинов, И. В. Капитонов, К. Ф. Катушев, Ф. Д. Кулаков, М. С. Соломенцев ўртоқлар гулчамбарни қўйдилар.

(ТАСС).

БУЮК ИНСОН ХОТИРАСИ

ТОШКЕНТДА КАРЛ МАРКС ҲАЙКАЛИ ОЧИЛДИ

Тошкент меҳнаткашлари коллективлари ва ёш ленинчилар вакилларининг бир неча минг кишидан иборат колонналари 5 майда шаҳарнинг Карл Маркс кўчасидан ўтдилар. Улар кўчанинг марказидаги Революция скверига тўпландилар. Колонналар Карл Маркснинг портретларини, шунингдек унинг энг яқин сафдоши Фридрих Энгельснинг, Карл Маркс ишларининг улуғ давомчиси Владимир Ильич Лениннинг портретларини кўтариб олганлар. Бу ерда илмий коммунизм асосчиси хотираси учун ўрнатилган ҳайкални очиш маросими ўтказилди. Бутун мамлакатимиз, бутун дунё меҳнаткашлари Карл Маркс туғилган куннинг 150 йиллигини кенг нишонламоқдалар.

Тошкент шаҳар партия комитетининг биринчи секретари С. Р. Расулов тантанали митинг қатнашчиларига қарата нутқ сўзлайди. Ўртоқ Расулов совет кишилари бунёдкорлик меҳнатида ўз ифодасини топган К. Маркс идеяларининг улуғворлиги ҳақида, тошкентликлар жонажон партия ва унинг ленинчи Марказий Комитети раҳбарлигида коммунистик қурилишнинг янгидан-янги муваффақиятларига эришишга астойдил интилаётганликлари тўғрисида гапиради.

«Ташсельмаш» заводининг токари, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони М. Юсупов, В. И. Ленин номидаги давлат университетининг профессори, биология фанлари доктори И. А. Райкова, Калинин районидаги К. Маркс номли колхознинг раиси, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Ғ. Абдуллаев сўзга чиқадилар. Улар Маркс таълимотининг барҳаётлиги тўғрисида, совет кишилари Карл Маркс бошлаб берган ишга чексиз содиқ эканликлари ҳақида гапирадилар.

КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига кандидат, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Ш. Р. Рашидов ҳайкал супаси ёнига келади. Ўртоқ Рашидов қизил лентани қайчи билан кесади. Ҳайкал устидаги оқ парда туширилади ва атоқли мутафаккир, революционер, халқ бахт-саодати учун курашчи Карл Маркснинг азиз тимсоли ҳамманинг эътиборини ўзига жалб этади.

Совет кишиларининг бузилмас дўстлиги қудратини акс эттирган янги Тошкент каби ўн бир метрли монумент ҳам қардош республикалар вакилларининг ижодий ҳамдўстлиги натижасида барпо этилди. Ҳайкалнинг гранити Украинадан келтирилди. Маркснинг бронзадан ясалган бюсти РСФСР ва Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган санъат арбоби Д. Б. Рябичев лойиҳасига мувофиқ Москва областидаги заводда қуйилган. Монументни барпо этишда «Ташгипрогор» архитекторларидан Л. Т. Адамов, А. А. Асанов ва Ю. Г. Мирошниченколар москвалик ҳамкасблари билан биргаликда меҳнат қилишди.

Митинг тамом бўлди. Митингнинг минг-минглаб қатнашчилари ғоят баланд руҳ билан партия гимни «Интернационал»ни куйлайдилар. Монумент супасига Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, республика Олий Совети Президиуми ва Министрлар Совети, Тошкент шаҳар партия комитети ва шаҳар ижроия комитети номидан, меҳнаткашларнинг турли ташкилотлари ва коллективлари номидан гулчамбарлар қўйилади. Шаҳар пионерлари ва ўқувчилари ҳайкал ёнига гулдасталар қўйишади.

Митингда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети бюросининг аъзолари И. Г. Анисимкин, Р. Қурбонов, В. Г. Ломоносов, Н. Г. Ляшченко, Н. М. Матчонов, М. М. Мусахонов, Ё. С. Насриддинова, Р. Н. Нишонов, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети бюроси аъзолигига кандидат М. Т. Турсунов ўртоқлар ҳозир бўлдилар.

(ЎзТАГ).

Суратда: Карл Марксга ўрнатилган ҳайкал.
И. Глауберзон фотоси.

ЧССР ДЕЛЕГАЦИЯСИНИНГ МОСКВАДА БЎЛИШИ

КПСС Марказий Комитети ва Совет ҳукуматининг таклифига биноан, Чехословакия Социалистик Республикаси делегацияси 4 майда қисқа муддатли ўртоқлик визити билан Москвада бўлди. Делегация составида Чехословакия Компартияси Марказий Комитетининг Биринчи секретари А. Дубчек, Чехословакия Коммунистик партияси Марказий Комитети Президиумининг аъзоси, Чехословакия Социалистик Республикаси Миллат мажлисининг раиси Й. Смрковский, Чехословакия Коммунистик партияси Марказий Комитети Президиумининг аъзоси, Чехословакия Социалистик Республикаси ҳукуматининг раиси О. Черник, Чехословакия Коммунистик партияси Марказий Комитети Президиумининг аъзоси, Словакия Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари В. Биляклар бор эди.

Чехословакия Социалистик Республикасининг делегацияси Москвада бўлган вақтида суҳбатлар ўтказилди. Бу суҳбатларда совет томонидан КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари Л. И. Брежнев, КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, СССР Олий Совети Президиумининг Раиси Н. В. Подгорний, КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, СССР Министрлар Советининг Раиси А. Н. Косигин, КПСС Марказий Комитетининг секретари К. Ф. Катушев, КПСС Марказий ревизия комиссиясининг аъзоси, КПСС Марказий Комитетининг бўлим мудири К. В. Русаков қатнашдилар.

Самимий, ўртоқлик вазиятида ўтган суҳбатлар давомида ҳар иккала мамлакатдаги аҳвол тўғрисида, КПСС ва Чехословакия Коммунистик партиясининг фаолияти тўғрисида фикрлашиб олинди. Томонлар совет-чехословак муносабатларини янада ривожлантириш тўғрисида бир қарорга келдилар, шунингдек халқаро аҳвол ҳамда жаҳон коммунистик ва ишчилар ҳаракатининг актуал проблемаларини муҳокама қилдилар.

Учрашув қатнашчилари КПСС билан Чехословакия Коммунистик партияси, СССР билан Чехословакия Социалистик Республикаси ўртасидаги дўстлик ва ҳар томонлама ҳамкорлик муносабатларини марксизм-ленинизм ва пролетар интернационализми принциплари асосида бутун чоралар билан ривожлантиришга, барча соҳаларда алоқани кенгайтиришга, социалистик ҳамдўстлик мамлакатлари ҳамда жаҳон коммунистик ҳаракати бирлиги ва жипслигини мустаҳкамлаш учун кураш олиб боришга интилаётганликларини изҳор қилдилар. Экспертлар иқтисодий ҳамкорликни янада ривожлантириш юзасидан ҳар иккала томоннинг таклифларини қараб чиқадилар, деб шартлашиб олинди.

Чехословакия Социалистик Республикасининг делегацияси 5 майда самолётда Прагага учиб кетди.

КАРЛ МАРКС — ИШЧИЛАР СИНФИНИНГ ГЕНИАЛ УСТОЗИ ВА ЙЎЛБОШЧИСИ

1968 йил 5 майдаги тантанали мажлисда ўртоқ М. А. СУСЛОВ доклади

Ўртоқлар! Коммунистлар, меҳнаткашларнинг кенг доиралари, бутун жаҳоннинг илғор жамоатчилиги бугун шонли сана — илмий коммунизмнинг асосчиси, халқаро пролетариатнинг гениал устози ва йўлбошчиси Карл Маркс туғилган куннинг 150 йиллигини нишонламоқдалар.

Улуғ мутафаккир ва оташин революционер К. Маркс ишчилар синфига, барча меҳнаткашлар ва мазлум халқларга асрлар бўйи давом этиб келган эксплуатация ва асоратдан қутулиш йўлларини, социал ва маънавий эркинликни курашиб қўлга киритиш йўлларини кўрсатиб берган инсон сифатида тарихга ёзилиб қолди. Маркс халққа қарши бўлган капитализм тузумини революцион тарзда емириб ташлаш зарур ва мумкин эканлигини илмий жиҳатдан асослаб берди ва янги жамиятни, эксплуатация, зулм ва қашшоқликдан холи бўлган, ишлаб чиқариш, фан ҳамда маданият бутун халққа мансуб бўлиб, бутун халқ манфаатлари йўлида ривожланиб борадиган жамиятни вужудга келтириш истиқболларини белгилаб берди. Маркс пролетариатнинг капитализмни ағдариб ташлаш ва коммунистик жамиятни барпо этишдаги жаҳоншумул тарихий ролини очиқ-равшан баён қилди.

Маркснинг бутун ҳаёти пролетариатга фидокорона хизмат қилиш йўлидаги буюк жасорат эди. Маркснинг ҳаётий йўли бениҳоя машаққатли йўл бўлди: у муҳожир бўлган вақтида оғир кунларни бошдан кечирди ва кўпинча муҳтожликда яшади, бутун дунёдаги реакцион кучлар унга туҳмат қилиб, қувғин остига олар эдилар. Аммо мисли кўрилмаган мардлик, курашга бўлган букилмас ирода ва ишчилар синфи ишининг ғалаба қозонишига қатъий ишонч туфайли Маркс ҳар қандай машаққатларга бардош бера олди.

К. Маркснинг энг яқин дўсти ва сафдоши Ф. Энгельс ишчилар синфининг манфаатлари йўлида у билан бирга ишлади ва курашди. К. Маркс ва Ф. Энгельс вафотидан кейин Владимир Ильич Ленин уларнинг иши ва таълимотини доҳиёна давом эттирди.

К. Маркс билан Ф. Энгельс илмий назарияни ишлаб чиқдилар. Бу назария табиат, жамият, инсон тафаккури, тараққиётининг жамиятни революцион тарзда ўзгартиришнинг умумий қонунларини таърифлаб берди. Халқаро коммунистик ҳаракатнинг бошланиши Маркс ва Энгельс номи билан боғланган.

Ишчилар синфи марксизмнинг таъсири билан ўзининг тарихий вазифасини, ўз курашининг интернационал характерини ва ўз олдига қўйилган улуғ мақсадларга эришишда халқаро алоқаларнинг аҳамиятини тобора кўпроқ тушуна бошлайди. Ишчилар синфи марксизм байроғи остида ўзининг синфий ташкилотларини тузади ва ривожлантиради, буржуазияга қарши қаттиқ курашни авж олдира беради. К. Маркснинг таълимоти илмий социализмга душман бўлган оқимларга қарши курашда янгидан-янги ғалабаларга эришмоқда.

Марксизм идеялари байроғи остида Октябрь революцияси амалга оширилди, СССРда социализм қурилди. Европа, Осиёнинг бир қанча мамлакатларида, Кубада социалистик революциялар ғалаба қилди. Марксизм таълимоти социалистик мамлакатлар халқларининг бунёдкорлик меҳнати билан рўёбга чиқарилмоқда, бу таълимот капитализм дунёсидаги меҳнаткашларнинг кенг қатламларига тобора кучли таъсир ўтказмоқда, кенгайиб, чуқурлашиб, ривожланиб бормоқда.

Империализмга қарши олиб борилаётган курашнинг ҳозирги даври марксизм-ленинизм чинакам тантана қилган давр бўлди. Жаҳонда мавжуд бўлган революцион ва илғор нарсаларнинг ҳаммаси марксизм билан боғланган. Ўтган асрнинг ўрталарида бир неча юз коммунистнигина ўз сафида бирлаштирган коммунистик ҳаракат, эндиликда жаҳонда энг таъсирчан сиёсий кучга айланди. Халқлар энг зарур проблемалар юзасидан керакли жавобни марксизм-ленинизмдан қидириб топмоқдалар. Назариянинг нуфузи ва таъсири ғоят тез ўсиб борганлигини кўрсатадиган бу хилдаги бошқа мисол тарихда бўлган эмас ва йўқ.

Марксизм-ленинизм таълимоти чинакам интернационал характерга эгадир. Бу таълимот чекланиб қолган таълимот бўлмай, меҳнаткашлар халқаро бирлиги ва қардошлигининг ғоявий негизидир.

Биз, совет кишилари К. Маркснинг хотирасини ҳурматлаб эсга олар эканмиз, унинг бугунги юбилейини зўр эҳтиром ва миннатдорчилик туйғулари билан нишонлаймиз. К. Маркснинг революцион таълимоти бутун жаҳонга мансуб бўлиб, бутун инсониятнинг қимматбаҳо мулкидир. Аммо бу таълимот тарихда биринчи марта бизнинг мамлакатимизда амалга оширилганлигидан фахрланамиз. В. И. Ленин бундай деб ёзган эди: «Маркс ва Энгельс... рус революциясига ва унинг жуда кучли жаҳоншумул аҳамиятига зўр завқу шавқ ила ишонганликлари жуда табиийдир» (Асарлар, 4 нашри, 12 том, 389-бет). Карл Маркс рус революционерларининг чор самодержавиесига қарши фидокорона олиб борган курашига ҳамиша зўр иштиёқ билан қаради ва бу революционерларнинг кўплари билан шахсан алоқа боғлади. У Россияда «даҳшатли социал революция бўлажаги»га астойдил ишонган эди (К. Маркс ва Ф. Энгельс, Асарлар тўплами 2-нашри, 32 том, 364-бет).

Рус революционерларининг кўп авлодлари ҳам Марксни бениҳоя ҳурмат қилардилар. Маркснинг назарияси улар учун қудратли ғоявий қурол бўлди. Бизнинг ленинчи коммунистик партиямиз ўзининг бутун фаолиятида, чор самодержавиесини ағдариб ташлаш ва пролетар революциясининг ғалабаси учун, Ватаннинг озодлиги ва мустақиллиги учун, социализм қуриш учун ва коммунизмнинг пировард тантанаси учун олиб борган қаҳрамонона курашининг ҳамма босқичларида ижодий марксизм-ленинизм принципларига ҳамиша амал қилиб келди ва амал қилмоқда. Маркс асосини яратиб берган ана шу революцион таълимотга бизнинг партиямиз ҳамиша астойдил содиқ бўлиб қолаверади.

БУЮК МУТАФАККИР ВА РЕВОЛЮЦИОНЕР

Марксизмнинг вужудга келиши жаҳон тарихи йўлларидаги тасодифий бир воқеа эмас эди. Социал тараққиётнинг бутун бориши марксизмни қонуниятли равишда тақозо этди.

Илмий ижтимоий тафаккурнинг бутун тараққиёти ва табиёт билими соҳасидаги йирик кашфиётлар марксизмни **ғоявий-назарий жиҳатдан тайёрлади**. Маркс таълимоти, деб ёзган эди В. И. Ленин, «фалсафа, сиёсий иқтисод ва социализмнинг энг буюк намояндалари таълимотининг тўғридан-тўғри ва бевосита **давоми** тариқасида пайдо бўлди» (Асарлар, 19-том, 3-бет).

К. Маркс буюк жасорат кўрсатган чин энциклопедиячи, толмас мутафаккир-олим эди. У ижтимоий тафаккурнинг ҳамма оқимларини, ўз замонасидаги табиёт билимининг энг муҳим кашфиётларини чуқур билар эди. К. Маркс капитализм тараққиётининг асосий тенденцияларини ҳар томонлама тадқиқ қилди. У фан ютуқларини танқидий ўзлаштириб ва ижодий тарзда қайта ишлаб, фалсафада, сиёсий иқтисодда, кишилик жамиятини ўрганишда чинакам революция қилди, яхлит ва мунтазам революцион таълимотни яратди. Маркс билан Энгельс 1848 йил февраль ойида босилиб чиққан «Коммунистик партия манифести»да янги таълимотнинг асосларини баён қилдилар. Бу таълимотнинг асослари табиат ва социал ҳаётни, тараққиёт тўғрисидаги энг батафсил ва энг чуқур таълимот бўлмиш диалектикани, синфий кураш назарияси ва пролетариатнинг жаҳоншумул тарихий роли тўғрисидаги назарияни ўз ичига олган изчил фалсафий материализмдан иборат.

Ф. Энгельс бундай деб ёзган эди:

«Гарчи социализм моддий иқтисодий фактлар заминида чуқур илдиз отган бўлса ҳам, ҳар бир янги назария каби, социализм ҳам даставвал ўздан бурун йиғилган ғоявий материалга асосланиши лозим эди». (К. Маркс, Ф. Энгельс, Танланган асарлар. 2-том, 121-бет).

Марксизм назариясининг пайдо бўлишидаги **социал илдизлар** аввало шундан иборатки, капиталистик ишлаб чиқариш усулининг ривожланиши ва унинг зиддиятлари кучайиб бориши билан янги, изчил революцион синф — пролетариат ижтимоий ҳаёт майдонига чиқди ва тарихий жиҳатдан юксала бошлади.

Марксизм пролетариатда ўзининг моддий-социал негизини топди. Марксизм капитализмга қарши курашда пролетариатнинг қудратли ғоявий қуролидир. Пролетариат синфий манфаатларининг ижтимоий тараққиётнинг объектив талабларига мувофиқ бўлиши ва иккинчи томондан, ғоят объектив, илмий характерда бўлган марксизм идеяларининг пролетариатнинг синфий мақсадларига мос бўлиб тушиши марксизм назариясига улуғ ўзгартирувчилик ролини ва ҳаётий кучни бағишлади. Марксизм аслида жаҳон ишчилар ҳаракатининг назарияси ва программаси бўлибгина қолмай, балки инсоният социал тараққиётининг маънавий байроғи ҳам бўлиб қолди.

Маркс билан Энгельс диалектик ва тарихий материализмни яратиб, фалсафада туб тўнтариш ясадилар. Марксга қадар бўлган материалистлар материалистик хулосаларни тараққиёт идеялари билан боғламаган ва материализмни ижтимоий муносабатлар соҳасига татбиқ эта олмаган эдилар. Марксгача бўлган диалектика тарафдорлари ривожланиш идеясини эътироф қилган бўлсалар ҳам, бу идеяни моддий оламдан ажратиб қўйдилар, бу идеяга сирли мистик характер бердилар.

Ваҳолонки, турмушнинг ўзи жамият ва табиатда содир бўладиган объектив жараёнларни ривожланиш жараёнлари сифатида илмий жиҳатдан тушунтириб беришни талаб этар эди. Табиёт билими органик ва ноорганик материянинг ўзгариб туришини исботлаб берди. К. Маркс билан Ф. Энгельс ижтимоий ҳаёт формаларининг ўзгариб туришини аниқладилар, ривожланиш идеясини тарихга нисбатан изчиллик билан қўлландилар. Улар материалистик назарияни ривожланишнинг диалектик идеяси билан узвий равишда бирга боғладилар, табиат ва жамиятда амал қиладиган муштарак объектив қонунлар борлигини кўрсатдилар, ривожланишнинг яхлит концепциясини, сифат жиҳатидан янги, фалсафий фанни — диалектик ва тарихий материализмни яратдилар.

Маркс материализмни кишилик жамияти ва унинг тарихига татбиқ этиш билан ижтимоий ҳодисаларни тушунишда ҳукм сурган бесаранжомлик ва бебошликка чек қўйди. «Марксизм, — деб ёзган эди В. И. Ленин, — ҳамма зиддиятли тенденцияларнинг **мажмуини** текшириб, уларнинг жамиятдаги ҳар хил **синфлар** ҳаёти ва ишлаб чиқаришнинг аниқ белгиланадиган шароитига боғлиқ эканини кўрсатиб, айрим-айрим «устун» идеяларни танлашдаги, ёки уларни таъриф қилишдаги субъективизм ва ўзбошимчаликни йўқотиб беистисно барча идеялар ва ҳар хил тенденцияларнинг ҳаммасининг **илдизлари** моддий ишлаб чиқариш кучлари ҳолатида эканлигини очиб бериб, ижтимоий-иқтисодий формацияларнинг пайдо бўлиш, тараққий қилиш ва пастлаб кетиш жараёнини ҳар тарафлама ва тўлиқ ўрганиш йўлини кўрсатиб берди» (В. И. Ленин, Асарлар, 21 том, 46-бет).

Тарихни материалистларча тушуниш халқ оммасининг ва аввало, ишчилар синфининг тарихий жараёндаги ҳал қилувчи ролини асослаб бериш имкониятини туғдирди. Маълумки, Марксга қадар бўлган фалсафа намояндаларининг кўплари тарихни қироллар, саркардалар, айрим қаҳрамонлар яратади, деб ҳисоблар эдилар. Шундай қилиб, ижтимоий тараққиётнинг бориши, халқлар ва мамлакатларнинг тақдири, социал тараққиёт тақдири тасодифий ҳолларга боғлиқ қилиб қўйилар эди.

(Давоми 2-бетда).

КАРЛ МАРКС — ИШЧИЛАР СИНФИНИНГ ГЕНИАЛ УСТОЗИ ВА ЙЎЛБОШЧИСИ

(Боши биринчи бетда).

К. Маркс моддий ишлаб чиқариш ижтимоий ҳаётнинг негизи ва тарихий ўзгаришлар аввало, ишлаб чиқаришдаги ўзгаришлар натижасида содир бўлади, деб исбот қилди. Жамиятнинг энг муҳим ишлаб чиқарувчи кучи бўлган, моддий неъматларни вужудга келтирадиган ишчи ва деҳқонлар эса тарихнинг чинакам бунёдкорларидир.

Маркс синфларга бўлинган жамиятларнинг тарихини ўрганиб, **синфий кураш** бу жамиятлар тараққиётининг ҳаракатга келтирувчи кучи эканлигини, ҳар қандай социал, сиёсий ўзгаришлар ва бошқа ижтимоий ўзгаришлар заминида аввало синфлар ўртасидаги курашни кўриш лозим эканлигини кўрсатди. Маркснинг синфий кураш тўғрисидаги таълимоти жуда катта аҳамиятга эга эканлигини таъкидлаб, В. И. Ленин қуйидагиларни ёзган эди: «Кишилар сиёсат бобида ҳамма вақт тентакларча алданиб ва ўзларини-ўзлари алдаб келганлар ва улар ҳар қандай ахлоқий, диний, сиёсий, ижтимоий иборалар, баёнот, ваъдалар заминида маълум синфларнинг **манфаатлари** борлигини пайқай оладиган бўлгунларича алданаверадилар» (Асарлар, 19-том, 8-бет)

К. Маркс ривожланишнинг материалистик диалектикасини ижтимоий ҳаётга татбиқ этиб, капиталистик тузумнинг ўткинчи тузум эканлигини ва бу тузумнинг ҳалокати муқаррар эканлигини исбот қилди. Марксизм назарияси ўз моҳияти эътибори билан ғоят танқидий ва революцион назариядир. Шу сабабли бу назария буржуазияни ва унинг идеологларини қаттиқ ғазаблантираётганлиги бежиз эмас. Материалистик диалектика — олға қараб тинмай ҳаракат қилиб бориш, узлуксиз янгиланиш ва революцион новаторлик байроғидир.

К. Маркс чинакам илмий иқтисодий назарияни яратиб, сиёсий иқтисод соҳасида тўнтариш ясади.

Марксга қадар бўлган сиёсий иқтисод намояндалари буржуа жамиятининг муҳим хусусиятларидан баъзиларини кўрсатиб бердилар, бу жамиятнинг кўп иллатларини танқид қилдилар, аммо капиталистик ишлаб чиқариш усули тараққиётининг ички механизмини очиб бера олмадилар, унинг зиддиятларини изоҳлаб бера олмадилар ва капитализмни жамиятнинг абадий давом этадиган «табиий» ҳолати, деб билдилар.

Қўшимча қиймат тўғрисидаги таълимотни яратиш билан К. Маркс капиталистик эксплуатациянинг сирини очиб берди, капиталистик жамиятнинг ички механизмини, унинг зиддиятларини фош қилди, капитализмни ағдариб ташламай туриб, пролетариатнинг озод бўлиши мумкин эмаслигини кўрсатди. Қўшимча қиймат тўғрисидаги таълимот ҳақиқатан ҳам Маркс сиёсий иқтисод таълимотининг негизидир. Ф. Энгельс «Анти-Дюринг»да таъкидлаб ўтганидек, қўшимча қийматнинг кашф этилиши К. Маркснинг буюк тарихий хизматидир: «Бу масаланинг ҳал қилиниши социалистлар ҳам буржуа экономистларидан қолишмасдан ҳозирга қадар тим қоронғуликда адашиб юрган иқтисодий соҳаларни порлоқ нур билан ёритади. Илмий социализм ана шу масаланинг ҳал қилинишидан бошланади» (К. Маркс ва Ф. Энгельс, Асарлар, 20 том, 210-бет).

Қўшимча қиймат назарияси капитализмнинг асосий зиддияти — меҳнат билан капитал ўртасидаги, ишлаб чиқаришнинг ижтимоий характери билан ўзлаштиришнинг хусусий формаси ўртасидаги зиддият манбаларини очиб берди, умуман пролетариатнинг капитализм тузумидаги ҳақиқий аҳволини кўрсатди. Бу назария пролетариатнинг ана шу тузумни ағдариб ташлашдаги ҳал қилувчи революцион роли тўғрисидаги марксча таълимотга асос бўлди. Буржуазия ҳозирги замон шароитида эксплуатация қолмади, деб исбот қилишга уриниб, аввало қўшимча қиймат тўғрисидаги таълимотга жон-жаҳди билан ҳужум қилаётганлигининг ҳам боиси шу. Даромадларда «революция» бўлган эмиш, буржуазия билан ишчилар ўртасидаги муносабатлар эса социал шерикчилик принципларига асосланган эмиш.

Аммо ҳаёт бундай сохта концепцияларни тамомила рад этмоқда. Капиталистик воқелик фактлари шуни кўрсатадики, эксплуатация барҳам топмай, балки янада кучайди. Жуда кескин социал низолар, иш ташлаш ҳаракатининг ғоят кенгайиб кетганлиги капиталистик шароитда тинчлик йўқ ва бўлиши ҳам мумкин эмаслигини очиқ равшан кўрсатиб турибди. Аввал бўлганидек эндиликда ҳам «социал шерикчилик» принциплари эмас, балки қўшимча қиймат тўғрисидаги таълимот ишчилар билан буржуазия ўртасидаги, эксплуатация қилинувчилар билан эксплуатация қилувчилар ўртасидаги муносабатларнинг моҳиятини ифода этмоқда.

К. Маркс инсоният тарихида биринчи бўлиб коммунизм тўғрисидаги таълимотни вужудга келтирди ва бу билан кишиларнинг ижтимоий тараққиёт мазмуни ва истиқболлари тўғрисидаги тасаввурларида жуда чуқур революция ясади.

Доно кишилар ижтимоий тузумнинг жуда яхши ташкил этилишини, социализмни асрлар бўйи орзу қилиб келган эдилар. Аммо бу хаёлий орзулар эди. Утопик социализм капиталистик тузумни танқид қилган бўлса ҳам, бу тузумнинг кўп иллатларини кўрсатиб, мазлум кишиларга хайрихоҳлик билдирган бўлса ҳам, бу кишиларга ўзларининг оғир аҳволидан чинакам қутулиш йўлини кўрсатиб бера олмади. «У капитализм замонидаги ёлланма қулликнинг моҳиятини ҳам тушунтириб бера олмади, унинг тараққиёт қонунларини ҳам очиб бераолмади. янги жамият ярата оладиган **ижтимоий кучни** ҳам топа олмади» (В. И. Ленин. Асарлар, 19-том, 7-бет).

К. Маркс **социализмни утопиядан** фанга айлантирди, социализм ғалабаси капиталистик ишлаб чиқариш усулининг бутун тараққиёти билан тайёрланади, деган хулосани асослаб берди. Маркс ишчилар синфи буржуазияни ағдариб ташлаши ва коммунистик жамият қуриши лозим бўлган куч эканлигини биринчи бўлиб кўрсатиб берди.

Маркснинг пролетариатнинг жаҳоншумул-тарихий ролини очиб ва асослаб бериши — марксизмдаги асосий нарсадир. «Бундан шундай хулоса чиқариш керак эдики, деб таъкидлади Ленин, инсониятни ҳозир уни эзиб турган офатлардан айрим олижаноб шахсларнинг яхши ният билан қиладиган ҳаракатлари эмас, балки уюшган пролетариатнинг синфий курашигина халос қила олади» (Асарлар, 2-том, 5-бет). Асосий таълимотсиз, пролетариатнинг жаҳоншумул-тарихий роли тўғрисидаги таълимотсиз марксизм йўқ ва бўлиши ҳам мумкин эмас.

Карл Маркс гениал назариётчи, илмий коммунизм ижодчисигина бўлиб қолмай, балки оташин революционер ва ишчилар синфининг сиёсий йўлбошчиси, пролетариат сиёсий партиясининг биринчи қурувчиси ҳам эди. Маркс ва унинг улуғ сафдоши Энгельснинг таъсири билан XIX асрда ишчилар ҳаракати анча кенгайди. «Коммунистлар союзи», Биринчи интернационал, Европа ва Американинг турли мамлакатларида социалистик ишчи партияларининг вужудга келиши — халқаро пролетариат революцион онги ва уюшқоқлиги ўсишининг асосий босқичлари ана шундай. Маркс ишчиларнинг халқаро жамияти — I Интернационалнинг асосчиси ва чинакам йўлбошчиси бўлди. I Интернационалнинг энг муҳим ҳужжатларини ёзди. Маркс билан Энгельс ишчилар ҳаракатининг курашнинг стихияли босқичидан онгли босқичига ўтишига ёрдам бердилар. Уларнинг биргаликда зўр бериб қилган ишлари натижасида марксизмни ишчилар ҳаракати билан бирга қўшиш жараёни улар, ҳаётлик чоғидаёқ кенг ривожланди.

Марксизм назарияси яшаб келаётган юз йилдан ортиқ вақтдан буён бу назария теварагида кескин идеология кураши кучайиб борди ва ҳозирда ҳам кучайиб бормоқда. Буржуазия марксизм назарияси тўғрисида узоқ вақт индамай турди, шундан кейин эса бу назарияни рад эта бошлади ва неча ўн йиллардан буён бу йўлда муваффақиятсиз уриниб келмоқда. Буржуазия идеологлари К. Маркснинг назарияси эскириб қолди, капитализм бошқа йўлдан ривожланиб бормоқда, деб даъво қиладилар. Ҳозирги замон капитализми марксистик концепцияларга тўғри келмаслиги ҳақида, марксизмни ғарб маданиятига тадқиқ этиш умуман мумкин эмаслиги тўғрисида неча юзлаб китоблар ёзилди. Турли-туман «антикоммунистик манифестлар» вужудга келди ва шармандаларча ғойиб бўлиб кетди. Бу «манифестлар» капитализмни бўяб кўрсатиш ва ҳимоя қилиш, Марксни рад этиш, марксизмни «йўқ қилиш» ёки лоақал унинг таъсирини заифлаштириш, унинг тарқалишига халақит беришдан иборат ягона мақсадни кўзда тутган эди. «Аммо деб ёзган эди В. И. Ленин, марксизм «йўқ қилинди» деб эълон қилинган сари у халқ оммаси орасида тобора кенг ва чуқур сингиб бормоқда, «тобора мустаҳкамланиб, чиниқиб, ҳаётга сингиб бормоқда» (В. И. Ленин, Асарлар, 15-том, 20-бет).

К. Маркснинг ғоявий мероси теварагидаги кескин кураш ишчилар ҳаракатида ҳам давом этди ва давом этмоқда. Маълумки, бернштейнчилар марксизмга биринчи бўлиб, реформистларча қаттиқ ҳужум қилган эдилар. Орадан бир қанча вақт ўтгач, II Интернационал йўлбошчиларининг кўпчилиги реформистик позицияларда туриб, ижодий марксизмга қарши чиқди. Октябрь революциясидан кейин ўнг социал-демократиянинг ҳаммаси очиқдан-очиқ ревизиячилик позицияларига ўтди. Ўнг социал демократия аслида Маркснинг синфий кураш, социалистик революция ва пролетариат диктатураси тўғрисидаги таълимотидан воз кечган эди.

Марксизм-ленинизмни ҳимоя қилиш йўлидаги курашнинг иккинчи фронти ҳам бор. Бу фронт — революцион назарияни «сўл» — оппортунистларча ҳар қандай тарзда бузишни бартараф қилиш, «сўл ревизионизм» билан, майда буржуа «революцончилиги» билан кураш олиб боришдан иборат. Марксизм-ленинизмни «сўлларча ревизия қилиш» формалари ҳам турли-туман ва хилма-хилдир. Масалан, бир вақтлар троцкийчилар ўзларининг таслимчилигини ва Совет Республикасининг ички кучларига ишончсиз қараганликларини «сўл» гаплар билан ниқоблаб, жаҳон революцияси тўғрисида, империализмни бир вақт ичида ҳамма мамлакатларда ағдариб ташлаш тўғрисида наъра тортган эдилар, пировардида эса улар советларга қарши чиқиб, энг реакцион кучлар билан ҳамкорлик қилдилар. Мао-Цзэ-дун гуруҳининг фаолияти марксизмни сўл-авантюристик бузишнинг қўпол ифодасидир. Бу гуруҳ аввало марксизм назариясини «коммунистик ҳаракатдаги ревизиячи кўпчилик»дан «ҳимоя» қилиш тўғрисида наъра тортди, амалда эса марксизм-ленинизм таълимотидан юз ўгириб, майда буржуа миллатчилиги ва шовинизм позицияларига ўтди ва Мао-Цзэ-дун сўзларини ҳақиқат чўққиси, деб эълон қилди.

Коммунистик ва ишчи партиялар коллектив ҳаракат қилиб, марксизм-ленинизм назариясини ҳимоя қилиш ва бу назарияни ижодий тарзда ривожлантириш учун кураш олиб боришни ўзларининг энг муҳим бурчлари деб биладилар.

МАРКСИЗМ-ЛЕНИНИЗМ — КОММУНИСТИК ЖАМИЯТ ҚУРИШНИНГ ИЛМИЙ НЕГИЗИ

Инсоният ҳаётида янги давр очиб берган буюк Октябрь социалистик революцияси марксизм-ленинизмнинг тантанаси бўлди. В. И. Ленин бошчилигидаги большевистик партия раҳбарлигида амалга оширилган Октябрь революцияси марксча-ленинча назариянинг тўғрилигини тасдиқлади ва янги жамият қуришда бу назариянинг амалда татбиқ қилинишига асос солди.

Партиямизнинг йўлбошчиси, Совет давлатининг асосчиси, гениал мутафаккир В. И. Ленин марксча таълимотни ўзгарган тарихий шароитларга тадбиқан ижодий ривожлантирди, уни, янги олий босқичга кўтарди. В. И. Ленин марксизмнинг социалистик революция, пролетариат диктатураси тўғрисидаги, партиянинг, ишчилар синфининг раҳбарлик роли тўғрисидаги энг муҳим идеяларини янада чуқурлаштирди ва амалга оширди, социалистик жамият қуришнинг ва коммунизмга ўтишнинг асосий проблемаларини ишлаб чиқди.

Лениннинг тарихий хизмати шундаки, у империализмнинг хусусиятларини ва унинг тараққиёт қонунларини ҳар томонлама очиб берди «капиталистик империализм даври пишиб етилган ва пишиб ўтиб кетган, яъни ҳалокати олдида турган ва социализмга ўрин бўшатиб бериш даражасигача пишиб етган капитализм даври эканлигини равшан исбот этди». (В. И. Ленин, Асарлар, 22 том, 114-бет).

Ленин Маркс таълимотини ривожлантириб, янги типдаги партия — марксистик революцион партия тўғрисида, унинг раҳбарлик роли, ташкилий, идеологик, тактик ва назарий негизлари тўғрисида яхлит таълимот ишлаб чиқди. Ленин социализм тантанаси учун курашда ишчилар синфининг ғалабасини таъминловчи биринчи ва асосий шарт унинг ўз марксистик партиясига эга бўлишидир, фақат шундагина ишчилар синфи қудратли, енгилмас куч бўлади, деб ҳисоблади. Ленин марксистик партия тўғрисидаги идеяларини ўзи тузган Совет Иттифоқи Коммунистик партиясида амалда мужассамлаштирди.

Марксизм-ленинизмнинг мустаҳкам илмий негизида майдонга келган Коммунистик партия буюк Лениннинг бевосита раҳбарлигида революция доҳийси ҳамда социалистик ва коммунистик қурилиш ташкилотчиси бўлишдек тарихий вазифани бажаришга ҳар томонлама тайёрланди.

Партия оммани революцияга кўтарар экан, Лениннинг, империализм шароитида дастлаб бир неча, ёки ҳатто битта, алоҳида мамлакатда социалистик революция қилиш ва социализм қуриш мумкин, деган доҳиёна хулосасига амал қилди. Лениннинг бу кашфиёти бутун дунёдаги коммунистик ва ишчи партияларга уларнинг революцион курашида кенг истиқбол очиб берди.

Маркс ва Лениннинг пролетариат диктатураси тўғрисидаги таълимоти халқаро революцион ҳаракат учун жуда катта аҳамиятга эгадир. К. Маркс, шундан кейин В. И. Ленин капитализмдан социализмга ўтиш даврининг давлати пролетариатнинг революцион диктатурасидан бошқа нарса бўлиши мумкин эмаслигини жуда очиқ-равшан исботлаб бердилар ва бу диктатуранинг давлат формалари турлича бўлиши мумкин, деб таъкидладилар Давлатнинг янги типи бўлган Советларнинг кашф қилиниши К. Маркс таълимотини ижодий ривожлантиришда Лениннинг буюк хизмати бўлди. Лениннинг, ишчилар синфи билан меҳнаткаш деҳқонлар оммасининг иттифоқи пролетариат диктатурасининг олий принципидир, деган хулосаси марксизм таълимотига қўшилган ғоят буюк ҳиссадир.

Ленин пролетариат диктатурасининг характери ва вазифалари тўғрисидаги, пролетариат демократияси демократиянинг олий формаси эканлиги тўғрисидаги масалани ҳар томонлама ишлаб чиқди. Пролетариат диктатураси капиталистлар, помешчиклар ва уларнинг ҳомийларини фабрикалар, заводларга эга бўлиш, меҳнаткашларни эксплуатация қилиш «эркинлигидан», оммани лақиллатиш учун матбуот, радио ва бошқа пропаганда воситаларига хўжайинлик қилиш «эркинлигидан», капитал ҳокимиятини тиклаш учун кураш «эркинлигидан» ва халқ манфаатларига қарши бўлган ана шу мақсадларда чет эл буржуазияси билан алоқа қилиш «эркинлигидан» маҳрум қилади. Шу билан бирга, деб таълим беради Ленин, пролетариат диктатураси социализм душманларига ҳамда уларнинг агентлари ва малайларига қарши кескин кураш олиб борган ҳолда демократияни жуда ҳам кенгайтиришни билдиради, пролетар демократиясини меҳнаткашлар учун демократияни, яъни аҳолининг жуда кўпчилиги учун демократияни билдиради. Формал демократияни эмас, балки реал демократияни билдиради, бунда ишчилар, деҳқонлар, барча меҳнаткашлар ўз мамлакатларининг ва ундаги моддий ва маънавий бойликларнинг эгалари бўладилар. Шунинг учун ҳам пролетар демократияси ҳар қандай буржуа демократиясига қараганда миллион марта демократроқдир.

Социализм ғалабаси жамиятнинг сиёсий ҳаётида катта ўзгаришларга сабаб бўлади. Пролетариат диктатураси давлати ишчилар синфи бошчилигидаги бутун халқнинг сиёсий ташкилотига айланадики, бу ҳол социалистик демократизмнинг янада ривожланишига, чуқурлашувига ва такомиллашувига олиб келади. Чинакам демократизм социалистик тузумнинг бутун моҳиятидан келиб чиқади.

К. Маркс томонидан ишлаб чиқилган ва сўнгра В. И. Ленин томонидан ривожлантирилган илмий коммунизм назарияси жаҳонда биринчи коммунистик жамият қуришда йўлчи юлдуз бўлиб хизмат қилди. Бу назария кишилик жамиятининг истиқболини илмий асосда кўрсатиб берди.

Маркс капиталистик ижтимоий формацияни жуда чуқур ўрганиб, бу формациянинг ривожланиш тенденциясини таҳлил қилиб, айни замонда капитализм ўрнини босадиган келгуси жамиятнинг энг муҳим белгиларини доҳиёна суратда чизиб беради. Бунда у, Ленин айтганидек, хом хаёлга заррача ҳам берилмайди. Маркс ҳақиқий олим сифатида, коммунизм масаласини «коммунизм капитализмдан **келиб чиқади**, тарихий равишда капитализмдан ривожланади, у — капитализм **туғдирган** ижтимоий кучнинг таъсири ва ҳаракати натижасидир». (В. И. Ленин, Асарлар 25-том, 505-бет) деган йўсинда қўяди.

К. Маркс капитализмдан коммунизмга ўтиш объектив суратда бирбирига замин тайёрлайдиган тарихан қонуний уч босқичларда: ўтиш даври, социалистик фаза, коммунистик фаза тартибида содир бўлишини олдиндан кўрди. Маркс бир фазадан иккинчи фазага ўтиш аввало, ишлаб чиқарувчи кучлар тараққиёти ва ишлаб чиқариш муносабатларини такомиллашуви билан белгиланади, деб таъкидлаган эди. У, тарихни «қамчилаш», тарихан зарур бўлган босқичлардан сакраб ўтиш йўлидаги ҳар қандай уринишларнинг, шунингдек казарма коммунизми типидаги бачкана концепцияларнинг назарий ва амалий жиҳатдан асоссизлигини танқид қилди.

В. И. Ленин Маркснинг ўтиш даври тўғрисидаги, коммунизм ва унинг ривожланиш фазалари тўғрисидаги назарий хулосаларига юксак баҳо бериб, уларни янада ривожлантирди. Ленин Маркс идеяларига ва Совет давлатининг амалий тажрибасига таяниб, социализм қуриш йўлларини жуда очиқ ва равшан ёритиб берди. Ленин, социализм фақат замонавий илғор техника, қудратли социалистик саноат базасида ва юқори меҳнат унумдорлиги таъминланган шароитдагина ғалаба қилиши мумкин, деб таълим берди.

В. И. Ленин Маркснинг аграр назариясига асосланиб ва уни ривожлантириб, деҳқонларни социализмга кооперация орқали жалб қилиш каби доҳиёна планни ишлаб чиқди. Шу планга мувофиқ, Совет Иттифоқида тарихда биринчи марта ўлароқ энг чигал деҳқонлар масаласи ҳал қилинди ва қишлоқдаги бутун ҳаёт уклади тубдан ўзгариб бормоқда.

Маданият соҳасида социалистик ўзгаришлар қилиш: омманинг саводсизлигини тугатиш, уларни билимдан, фан ва маданият ютуқларидан баҳраманд қилиш, халқ интеллигенциясини вужудга келтириш, маънавий бойликни танқидий ўзлаштириш ва қайта ишлаш, тарбия, аҳлоқ, одоб, урф-одат соҳасида коммунистик идеяларни қарор топтириш масаласида Ленин томонидан асослаб берилган жуда кенг план ғоят катта аҳамиятга эгадир.

Марксча-ленинча таълимотга мувофиқ, СССРда **коммунистик формациянинг биринчи фазаси — социализм** қурилди. Социалистик фаза ишлаб чиқарувчи кучлар тараққиёти, ишлаб чиқариш муносабатларининг такомиллашуви даражасига конкрет-тарихий вазиятга қараб турли босқичда бўлади. Шу билан бирга жаҳон социализм системасининг мавжудлиги жамиятни социалистик асосда уюштиришнинг тобора турли-туман формалари учун шарт-шароит яратади. Лекин барча шароитларда ривожланган ишлаб чиқарувчи кучларнинг мавжудлиги, ишлаб чиқариш воситаларига ижтимоий мулкчиликнинг ҳукмронлиги, эксплуататор синфларнинг ва кишининг киши томонидан эксплуатация қилинишининг йўқлиги, синфлар ўртасидаги тафовутлар ва чегараларнинг йўқолиб бориш жараёни, меҳнаткашларнинг фаровонлигини муттасил ошириб бориш мақсадида ижтимоий ишлаб чиқаришнинг планли суратда ривожланиши, марксчи-ленинчи партиялар бошчилигида ишчилар синфининг раҳбарлик роль ўйнаши, чуқур ва ҳар томонлама демократия, кишиларнинг социал, миллий, сиёсий жиҳатдан тенглиги, жамиятнинг маънавий жиҳатдан равнақ топиши социализмнинг характерли белгилари бўлиб қолади.

Маълумки, коммунизмнинг биринчи фазаси бўлган социализмнинг энг характерли хусусиятларидан бири — «Ҳар кимдан қобилиятига яраша, ҳар кимга меҳнатига яраша» деган принцип бўйича меҳнатнинг миқдори ва сифатига қараб меҳнаткашлар ўртасида моддий неъматларни тақсимлашдир. Социализм даврида кишининг киши томонидан эксплуатация қилиниши бўлмайди, лекин ҳали жамиятдан моддий неъматлар олишда кишилар ўртасида муайян тенгсизлик сақланиб қолади. Маркс таъкидлаб ўтганидек, «коммунистик жамиятнинг биринчи фазасида, у узоқ вақт туғилиш азобларини чекиб, капиталистик жамиятдан келиб чиққан бир вақтда, бундай камчиликнинг бўлиши муқаррардир». (К. Маркс ва Ф. Энгельс, XIX том, 19-бет).

Социализм — тезда ўтиб кетадиган давр эмас, балки, коммунистик жамият тараққиётидаги бутун бир тарихий даврдир. Социализмнинг иқтисодий қонунлари ва унинг устунликлари етилган социалистик жамиятда жуда тўла намоён бўлади. Социализм социал-иқтисодий имкониятларининг ва талабларининг тўла-тўкис, ҳар томонлама амалга ошуви коммунизмга қонуний, табиий йўл билан аста-секин ўтиб боришни таъминлайди. Коммунизмга социализмнинг тўла ғалабаси орқали борилади. Бошқа йўл йўқ.

Социалистик вазифаларни ҳал қилиш муддатлари ва айниқса тегишли моддий-техника базасига ҳамда ривожланган ижтимоий муносабатларга эга бўлган етук социализмнинг вужудга келиш муддатлари турли мамлакатлар учун бир хил эмас. Янги йўлга ўтган иқтисодий жиҳатдан ривожланган мамлакатлар социализм қуришни нисбатан осонроқ таъминлай оладилар. Социалистик муносабатларга ўта бошлаган вақтда моддий техника базаси унча ривожланмаган мамлакатлар катта тарихий йўлни босиб ўтишлари ва кўпроқ проблемаларни ҳал қилишлари керак бўлади.

Шундай қилиб, Совет Иттифоқининг ва бошқа социалистик мамлакатларнинг тажрибаси билан бойиган илмий коммунизм назарияси — ҳозир Ер юзининг уч қитъасида авж олиб кетган улкан социалистик ўзгаришларнинг илмий негизидир. Бу назария жаҳон социализм системасида амалий ифодасини топди. Бу система ҳар жиҳатдан — иқтисодий, социал, сиёсий, маънавий жиҳатлардан капиталистик системага қараганда туб устунликларга эгадир.

Социалистик мамлакатларнинг коммунистик ва ишчи партиялари социалистик жамиятни ташкил қилиш назарияси ва практикасига ўз ҳиссаларини қўшмоқдалар. КПСС бошқа марксча-ленинча партиялар билан дўстона тажриба алмашмоқда ва айни замонда қардош партияларнинг коллектив тажрибасини эътибор билан ўрганмоқда ва сиёсий, иқтисодий ҳамда маданий қурилишда бу тажрибадан фойдаланмоқда.

Марксча-ленинча назарияни у ёки бу мамлакатда ижодий татбиқ қилиш синфлар ва партиялар ўртасидаги ўзига хос муносабатларни ва бошқа конкрет шароитларни ҳисобга олишни талаб этади. Ленин социалистик ҳаётни ташкил қилиш принциплари ҳамма учун муштаракдир. Тажриба умумий принципларни инкор қиладиган социализм формалари йўқлигини кўрсатиб турибди.

Совет халқи КПСС раҳбарлигида буюк тарихий йўлни босиб ўтди. У эксплуататор синфларни тугатди, меҳнаткашлар жамиятини, социализмни яратди. Шу билан мамлакат ичида капитализмни тиклаш учун ҳеч қандай замин қолдирилмади. Биз қудратли давлатни вужудга келтириб, социалистик мамлакатлар билан дўстликни мустаҳкамлаб, тинчликсевар ташқи сиёсат юргизиб, жаҳон майдонидаги кучлар нисбати нуқтаи назаридан ҳам капитализмни тиклашга замин қолдирмадик. СССРда социализм батамом ва узил-кесил ғалаба қозонди.

СССРда социализм қурилиши — ишчилар синфимизнинг, колхозчи деҳқонларимизнинг, интеллигенциямизнинг, бутун совет халқимизнинг, унинг авангарди — Коммунистик партиямизнинг бутун инсоният олдидаги буюк, оламшумул-тарихий хизматидир. Маркс ва Ленин томонидан чизиб берилган буюк план совет халқининг куч-ғайрати ва даҳоси билан амалга оширилди.

Ўз устунликларини тўла-тўкис кўрсатаётган ривожланган социалистик жамиятнинг қарор топиш процесси бизнинг мамлакатимизда ўз хусусиятларига эга бўлди ва жиддий қийинчиликларни бартараф қилиш билан боғлиқ бўлди. Бизга энг мураккаб вазифаларни ҳал қилишга, янги жамият қуришга, мамлакатнинг мудофаа қудратини мустаҳкамлашга, миллий ва интернационал бурчимизни бажариб, революция ғалабаларини империализмдан ҳимоя қилишга тўғри келди. Бу вазифаларни ҳал қилишда халқаро ва ички реакцияга қарши шиддатли курашда ғалаба қилиш учун катта-катта қурбонлар беришга тўғри келди. Маълумки, мамлакатимиз меҳнаткашлари Октябрь революциясига ва ёш Совет Республикасига қарши бош кўтариб чиққан барча эски дунё кучларининг жаҳон империализми ва революция ағдариб ташлаган эксплуататор синфлардан тортиб, социализм ренегатлари — меньшевиклар, эсерлар, буржуа миллатчиларига қадар барча кучларининг ҳужумига бардош бердилар ва уларни тор-мор келтирдилар. Шунингдек совет халқига империализмнинг зарбдор отрядлари бўлган гитлерчи галаларга қарши олиб борилган Улуғ Ватан урушининг асосий оғирлигини ҳам ўз зиммасига олишига тўғри келди.

Совет халқи ҳозирги кунда тинчлик ва социализмни ҳимоя қилиш манфаатларини кўзлаб мамлакатнинг мудофаа қобилиятини мустаҳкамлашга жуда катта эътибор бермоқда. Биз чуқур мамнуният туйғулари билан шуни айта оламизки, бизнинг Ватанимиз чиниққан ва партияга ҳамда халққа фидокорона содиқ бўлган Қуролли Кучларга эгадир. Бу Қуролли Кучлар социализм ғалабаларини мустаҳкам қўриқлаб турибдилар ва ҳар қандай агрессорга қақшатқич зарба бермоқ учун доим тайёрдирлар.

Урушдан кейинги йилларда совет халқининг тўхтовсиз кўпайиб бораётган муваффақиятлари ижтимоий ҳаётнинг барча соҳаларида социализм имкониятларини тобора тўлароқ, чуқурроқ ва равшанроқ очиб беришга имкон яратмоқда. Бинобарин, олға томон борганимиз сари совет жамиятининг ҳар бир аъзоси социалистик тузумнинг буюк устунликларини тобора тўлароқ сезмоқда.

Совет халқи ҳозир коммунизм қурилишини кенг кўламда авж олдирмоқда. Коммунистик фазанинг қиёфаси Маркс ва Ленин томонидан белгилаб берилган эди.

Коммунистик фаза социализм доирасида иқтисодий, социал ва маънавий шарт-шароитлар узоқ вақт етилгандан сўнг бошланади, яъни Маркс ёзганидек, «...меҳнат тақсимотига бўйсуниш каби кишини эзадиган аҳвол йўқ бўлиб кетгач, шу билан бирга ақлий меҳнат билан жисмоний меҳнат ўртасидаги қарама-қаршилик ҳам йўқ бўлиб кетгач, меҳнат фақат тирикчилик воситаси бўлмай, балки энг биринчи ҳаётий эҳтиёжга айлангач, индивидларнинг ҳар тарафлама тараққий қилиши билан бирга ишлаб чиқарувчи кучлар ҳам ўсган ва барча ижтимоий бойлик манбалари тўлиб-тошиб ётган вақтда, фақат ана шу вақтда буржуа ҳуқуқининг тор доирасидан бутунлай чиқиб кетиш мумкин бўлган ва жамият ўз байроғига «Ҳар кимдан қобилиятига яраша, ҳар кимга эҳтиёжига яраша» деб ёзиб қўя олади»ган вақтда бошланади. (К. Маркс ва Ф. Энгельс, II томли танланган асарлар, ўзбекча нашри, 2-том, 16-бет).

Партиямиз Маркс ва Лениннинг буюк идеяларига амал қилиб, революцион назария ва практикада янги-янги йўллар очмоқдалар. Коммунизмга қайси йўл билан бориш кераклигини, олдимизда қандай проблемалар ва қийинчиликлар турганлигини биз энди равшанроқ кўряпмиз ва бу проблемаларни ҳал қилишнинг метод ва усулларини қунт билан қидириб топмоқдамиз. Партиямиз программасида ва КПСС XXIII съездининг қарорларида социализмдан аста-секин коммунизмга ўсиб ўтиш проблемалари чуқур ишлаб чиқилган. Бу программ ҳужжатларда ва КПСС Марказий Комитети Пленумларининг қарорларида жамиятимизнинг коммунистик қурилиш йўлидан боришини таъминлайдиган тадбирлар белгилаб берилган.

Коммунизм қуришдек яратувчилик ишидаги энг асосий вазифа — ишлаб чиқарувчи кучларни бутун чоралар билан ривожлантириш ва ишлаб чиқариш муносабатларини такомиллаштириш, коммунизмнинг моддий-техника базасини яратишдир. Фан ва техниканинг ютуқларидан кенг фойдаланиш, бутун ижтимоий ишлаб чиқаришни индустриал ривожлантириш, унинг самарадорлигини ва меҳнат унумдорлигини ошириш асосида саноатни бундан буён ҳам жадал суръатлар билан ўстиришни таъминлаш ва қишлоқ хўжалигини бир хилда юксак суръатлар билан ривожлантириб бориш керак. Ана шундай шароитда барча совет кишиларининг моддий ва маданий эҳтиёжларини тобора тўлароқ қондириш имконияти туғилади.

Социалистик ишлаб чиқариш муносабатлари ишлаб чиқариш кучларини ривожлантириш учун кенг имконият очиб беради. Бироқ ишлаб чиқарувчи кучлар ривожлана борган сари ишлаб чиқариш муносабатлари ҳам такомиллашиб бориши лозим Бу эса, стихияли тарзда эмас, балки партия ва ҳукуматнинг раҳбарлигида муайян мақсадни кўзлаб амалга оширилади.

Илмий техника тараққиёти билан боғлиқ бўлган СССРдаги ҳозирги социалистик ишлаб чиқариш эҳтиёжлари, социализм иқтисодий қонунларининг амал қилиши учун кенгроқ имконият очиб беришнинг объектив зарурати ишлаб чиқариш муносабатларида ва бошқариш формаларида тегишли ўзгаришлар қилишни талаб этади. Шунинг учун партия марксизм-ленинизмни ижодий қўллаиб, йирик хўжалик-иқтисодий тадбирларни белгилаб чиқди ва амалга оширмоқда.

Хўжалик раҳбарлигининг янги методлари халқ хўжалигига давлат йўли билан бир марказдан планли раҳбарлик қилишни корхоналарга иқтисодий жиҳатдан мустақиллик бериш ва уларнинг хўжалик ташаббусини кучайтириш, шунингдек социалистик мусобақани бутун чоралар билан ривожлантириш ҳамда маънавий ва иқтисодий стимуллар системасидан фойдаланиш билан боғлаб бориш асосига қурилмоқда.

К. Маркс билан В. И. Ленин социализмнинг энг муҳим объектив қонунларининг, аввало, кенгайтирилган такрор ишлаб чиқариш, халқ хўжалигини планли ривожлантириш, меҳнатга қараб тақсимот қонунларининг, қиймат қонунининг амал қилишини кўрсатиб бердилар. Ана шу қонунлардан ва социализм даврида амал қилувчи бошқа қонунлардан фойдаланиш мамлакатдаги барча иқтисодий процессларга чинакам онгли, фанга асосланган планли раҳбарлик қилиш имконини очиб беради.

К. Маркс такрор ишлаб чиқариш, планлаштириш проблемаларига меҳнат ресурсларидан оқилона фойдаланиш, иш вақтини тежаш нуқтаи назаридан қараган эди. Маркс «...вақтни тежаш, худди ишлаб чиқаришнинг турли соҳаларида иш вақтини планли суратда тақсимлаш каби, коллектив ишлаб чиқариш асосидаги биринчи иқтисодий қонун бўлиб қолади. Бу янада юқорироқ даражадаги қонунга айланади», деб ёзган эди. (К. Маркс ва Ф. Энгельс архиви, партиздат 1935, IV том, 119-бет).

Хўжалик раҳбарлигини такомиллаштириш, планлаштиришнинг илмий савиясини ошириш, товар-пул муносабатларининг фойда, рентабеллик, хўжалик ҳисоби каби иқтисодий категориялардан тўғри фойдаланиш, меҳнатнинг моддий ва маънавий стимулларини мамлакат миқёсида ҳам, айрим тармоқлар, корхоналар доирасида ҳам ривожлантириш, ишлаб чиқариш самарадорлигини анча оширишга, ишлаб чиқаришнинг барча элементлари тежалган тақдирда энг яхши натижаларга эришиш имконини беради.

Ишлаб чиқаришни ва тақсимотни ташкил қилишда иқтисодий методлардан ва хўжалик ҳисоби формаларидан мумкин қадар кенгроқ фойдаланиш йўли — биз ўтказаётган иқтисодий реформанинг энг муҳим таркибий қисмларидан биридир. Шу муносабат билан буржуа пропагандаси социализм кризисга учради, СССР ва бошқа социалистик мамлакатлар капиталистик хўжалик юритиш йўлига қайтди, деган ёлғон-яшиқ, иғво-бўҳтонлар тарқатмоқда. Бу пропагандада ёвузларча уйдирмалардан бошқа ҳеч нарса йўқ.

Социалистик мамлакатларда товар-пул муносабатларидан фойдаланишга Мао Цзэ-дун группасининг «назариячилари» ҳам ҳужум қилмоқда, улар ўз кигиз китобларида моддий манфаатдорлик, хўжалик ҳисоби, фойда тўғрисидаги ленинча қоидаларни бузиб кўрсатишга интилмоқдалар. Бу иқтисодий категорияларни буржуа категориялари қилиб кўрсатмоқдалар. Ваҳолонки, социалистик экономикада товар-пул муносабатлари капитализм давридагига нисбатан бутунлай бошқача социал мазмунга эгадир. Улар ишлаб чиқариш воситаларини ижтимоий мулклигига асосланади ва пулни капиталга — эксплуатация воситасига айлантириш имкониятини истисно қилади. Бу категориялар марказлашган давлат планлаштиришининг етакчи роль ўйнашини тақозо қилади ва социалистик халқ хўжалиги барча тармоқларини янада тезроқ ривожлантириш ва совет халқи фаровонлигини янада тезроқ ошириш манфаатлари йўлида фойдаланилади.

Халқ хўжалигини бошқариш янги системасининг асосий принципи демократик централизм принципи бўлиб, у марказлашган раҳбарлик билан чуқур демократизмни ўзаро узвий боғлайди. Бу принцип изчил суратда ишлаб чиқариш воситаларининг социалистик мулклигидан келиб чиқади, ҳозирги йирик социалистик ишлаб чиқаришни ташкил қилишга жуда яхши имкон беради, жамият манфаатлари билан коммунизмга яқинлашган сари онги муттасил ошиб бораётган меҳнаткашлар коллективлари ва барча гражданларнинг манфаатларини мумкин қадар тўла-тўкис боғлайди.

Моддий-техника базасининг ривожланиб бориши билан совет жамияти социал ва сиёсий муносабатларни ҳам такомиллаштирмоқда. Социалистик демократиянинг тўхтовсиз чуқурлашуви ва ривожланиши Советлар, касаба союз, комсомол ва бошқа жамоат ташкилотларининг тобора активлашувига, меҳнаткашларнинг тобора кенг қатламини давлатни бошқариш ишига кўпроқ тортишга олиб келмоқда. Демократизмнинг ана шундай ўсиб бориши заминида коммунистик ижтимоий ўз-ўзини бошқариш элементлари таркиб топа боради. Бизнинг вазифамиз — шу элементларни қўллаб-қувватлашдан, уларнинг ўсиб, кўпайишига бутун чоралар билан ёрдам беришдан иборатдир.

Ишчилар синфи етакчилигида, партия раҳбарлигида совет жамиятида амалга оширилаётган социал ислоҳотлар ва ўзгаришлар доираси ниҳоят даражада кенг. Биз шаҳар билан қишлоқ ўртасидаги тафовутларни йўқотиш соҳасида каттагина иш қилиб қўйдик. Яқин йиллар ичида бу иш янада кенг қулоч ёзади. Қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини электрлаштириш, механизациялаш ва химиялаштириш қишлоққа индустриал қиёфа бермоқда. Қишлоқда маданиятнинг кўтарилиши ва деҳқон рўзғорининг дадил қайта қурилиши шаҳар билан қишлоқдаги меҳнат, турмуш ва маданият шароитини бир-бирига янада кўпроқ яқинлаштиришга имкон бермоқда.

Илмий-техника революцияси, ишлаб чиқариш муносабатларининг такомиллашуви, барча аҳоли қатламлари фаровонлигининг ўсиши, ғоявий-сиёсий вазифалар муштараклигининг кенгайиши, омма орасида билимларнинг кенг ёйилиши, меҳнаткашлар активлиги ва уюшқоқлигининг ўсиши, иқтисодий, социал ва маданий соҳаларда ишчилар, колхозчилар, интеллигенция ўртасидаги социал — синфий тафовутларнинг аста-секин йўқолиб боришига имкон беради. Биз жамиятимизда меҳнаткашлар барча группаларнинг ягона социалистик негиздаги социал бир хиллиги кучайиб бораётганлигини ҳозирнинг ўзида кўриб турибмиз. Кишиларнинг ишлаб чиқариш фаолиятида ақлий меҳнат жисмоний меҳнат билан тез қўшилиб бормоқда.

Коммунистик қурилишдаги муваффақиятлар Ватанимиз халқларининг дўстлиги ва ҳамкорлигини янада кўпроқ мустаҳкамлайди. Миллатларнинг яқинлашув процесси, маданият, турмуш ва тилларнинг бир-бирига чуқур кириб бориши кучаймоқда. Бу процесснинг диалектикаси шундан иборатки, халқларимизнинг миллий маданиятлари ўсиб бориши билан бир вақтда уларнинг умумсовет, интернационал, социалистик хусусиятлари ҳам тобора кўпроқ ривожланиб боради.

Коммунизм қурилиши жараёнида, янги, ҳар томонлама ривожланган совет кишиси, юксак маданиятли, юксак коммунистик эътиқодли, ғоявий жиҳатдан матонатли, социалистик Ватанга ва пролетар интернационализмга чексиз садоқатли киши шаклана боради. Жамиятимизнинг ярим асрлик тажрибаси далолат берганидек, янги одамни шакллантириш процесси Коммунистик партия ва Совет давлатининг меҳнаткашларни коммунистик руҳда тарбиялаш соҳасида жуда катта иш олиб боришини, кишилар онгида капитализм сарқитларига қарши ва империалистларнинг идеологик диверсияларига қарши муросасиз кураш олиб боришини талаб этади.

(Охири учинчи бетда).

КАРЛ МАРКС — ИШЧИЛАР СИНФИНИНГ ГЕНИАЛ УСТОЗИ ВА ЙЎЛБОШЧИСИ

(Давоми, боши 1, 2-бетларда).

КПСС Марказий Комитетининг апрель Пленуми ўртоқ Л. И. Брежневнинг доклади юзасидан қабул қилган резолюциясида «Тарихий тараққиётнинг ҳозирги босқичи капитализм билан социализм ўртасидаги идеологик курашнинг жуда кескинлашганлиги билан характерланади» деб қайд қилиб ўтди. Ана шундай шароитда меҳнаткашларни марксизм-ленинизм ғоялари асосида коммунистик руҳда тарбиялаш, ёт идеологияга қарши муросасиз кураш олиб бориш, империализм идеологлари, агентлари ва малайларининг кирдикорларини фош қилиб бориш, партиянинг бутун идеологик фаолиятини кучайтириш алоҳида аҳамият касб этади. Бу — ғолибона коммунистик қурилишнинг зарур шартларидан биридир.

Инсониятнинг буюк доҳийлари — К. Маркс, Ф. Энгельс, В. И. Ленин дунё халқларига келажакнинг ёрқин йўлини кўрсатиб бердилар. Совет халқи Коммунистик партия раҳбарлигида ана шу йўлдан оғишмай шаҳдам қадам ташлаб бормоқда.

Бинобарин, мамлакатимизда коммунизмнинг нурафшон биносини барпо қилиш бу буюк мутафаккирларга қўйилган энг яхши ёдгорлик, бу оташин революционерларга энг зўр миннатдорчилик бўлади.

МАРКСИЗМ ВА ЖАҲОН РЕВОЛЮЦИОН ҲАРАКАТИНИНГ БАЪЗИ ПРОБЛЕМАЛАРИ

Ўртоқлар! Марксизм-ленинизм назарияси халқаро ишчилар ва коммунистик ҳаракат фаолияти ва жаҳон революцион жараёни барча революцион кучлар фаолиятининг бош ғоявий негизи бўлиб, уларнинг чалкашиб кетган воқеалар орасида тўғри йўл топа олишларига, ижтимоий ривожланишнинг тарихий жараёнидан туғилаётган янги проблемаларига жавоб топишларига имконият беради, албатта.

Турмуш бу таълимотнинг ҳаққонийлигини кун сайин исботлаб турибди ҳамда марксизм хулосаларини рад этишга уринаётган капитализм маддоҳларининг далил ва важларини ҳамиша улоқтириб ташламоқда. Капитализм позицияларининг ҳар томондан путури кетмоқда.

Ҳатто Америка Қўшма Штатларидаги баъзи буржуа арбоблари, бизнинг давлатимиз «касал жамият», бу жамиятда аҳолининг ҳамма табақалари эртанги кунга ишонмай қўймоқда, умуман мамлакат эса, «миллий микёсдаги асабий бетобликка» мубтало бўлиб турибди, деб эътироф қилишга мажбур бўлдилар. Бироқ, эндиликда қандайдир битта буржуа давлати эмас, балки капитализмнинг бутун системаси тузалмас касалга мубтало бўлган, деб айтиш тўғрироқ бўлур эди. Бу касалликнинг илмий диагнози шуки, капитализмнинг умумий кризиси тобора чуқурлашмоқда.

Империализм ва аввало АҚШ империализми жаҳон реакциясининг асосий кучидир, у ҳеч қандай воситалардан таб тортмай, революцион жараённи тўхтатиб қолишга уринмоқда, жаҳоннинг гоҳ у районида, гоҳ бу районида диверсиялар ва фитналар ташкил этмоқда, ҳарбий агрессияларни бошлаб юбормоқда. Бироқ империалистик реакция ҳар қандай зўр беришига қарамай, социализм позицияларининг мустаҳкамланиб бораётганлиги, халқаро ишчилар ҳаракати ва миллий озодлик ҳаракати юксалиб бораётганлиги жаҳон тараққиётининг устунлик қилиб турганлиги тенденцияси бўлиб қолди. К. Маркс башорат қилган улуғ коммунистик революция планета бўйлаб одим ташламоқда.

Марксизм асосчилари бошлаб берган ҳаракат ҳозирги кунда қудратли, умумжаҳон революцион жараёнига айланди, бу жараёнда қуйидаги уч асосий оқим биргаликда ҳаракат қилмоқда:

— Социализм ва коммунизм қуриш учун курашаётган жаҳон социалистик системаси халқларининг революцион фаолияти;

— Капиталистик мамлакатлардаги ишчилар ҳаракати;

— Осиё, Африка ва Латин Америкаси халқларининг миллий озодлик кураши.

Асосий мазмуни жаҳон миқёсида капитализмдан социализмга ўтишдан иборат бўлган ҳозирги даврнинг марказида халқаро ишчилар синфи ва унинг бош фарзанди бўлган жаҳон социалистик системаси турибди. Жаҳон коммунистик ҳаракатининг ҳужжатларида ва КПСС Программасида қайд қилинган бу қоидани миллионларнинг революцион практикаси, жаҳондаги воқеаларнинг бутун бориши тўла равишда тасдиқламоқда.

СССРда социализм ғалаба қилганлиги, социалистик ҳамдўстлик вужудга келганлиги ва мустаҳкамланиб бораётганлиги меҳнат билан капитал ўртасидаги жаҳоншумул курашнинг боришига жуда чуқур таъсир ўтказди. Жаҳон социалистик системасининг сиёсий таъсири, иқтисодий ва ҳарбий қудрати ўсиб бораётганлиги империалистларнинг қўлларини боғлаб турибди, бутун жаҳон революцион жараёнининг ривожланиши учун тобора қулай шароит яратиб бермоқда.

Социализм бутун дунёдаги ижтимоий тараққиётга тобора кўпроқ таъсир ўтказмоқда. Ҳозирги замондаги вазиятнинг бутун мураккаблиги ва зиддиятларига қарамай вақт социализм фойдасига ишлаётганлигини кейинги йилларнинг тажрибаси яна тўла равишда тасдиқлади.

Бақувват империалистик давлат ўзининг ҳарбий техникавий устунлигига таяниб, жиддий талафотлардан хавотирланмай, дунёнинг ҳар қандай бурчагида «полициячилик чора-тадбирларини» ўтказа оладиган вақтлар ўтмишда қолиб кетди. Вьетнамда ҳарбий сайр қилмоқчи бўлиб, бунинг ўрнига оғир, қонли ва охири кўринмайдиган урушга дуч келиб қолган Қўшма Штатлар буни ҳозир ўз тажрибасида кўриб турибди. Ўз озодлиги ва мустақиллигини ҳимоя қилишга кўтарилган ҳар бир халқнинг нақадар зўр имкониятлари борлигини, ўзига дўст бўлган тинчликсевар давлатларнинг мададига таяниш имкониятига эга эканлигини Вьетнамдаги воқеалар жуда яққол кўрсатди.

Социалистик ҳамдўстлик мамлакатларининг ҳар томонлама ҳамкорлиги ва жипслиги мустаҳкамланиб бораётганлиги, уларнинг экономикани ва фанни ривожлантиришдаги, меҳнаткашлар фаровонлигини ва маданиятини оширишдаги ҳамда социалистик ижтимоий муносабатларни такомиллаштиришдаги муваффақиятлари социализмнинг жозибадорлик кучини тобора кўпайтирмоқда, ўз миллий ва социал озодлиги учун курашаётган халқларга сиёсий ва иқтисодий ёрдамлашиш имкониятларини кенгайтирмоқда. Шу сабабли ички ва ташқи сиёсатда жиддий ларзаларга дуч келиб, муваффақиятсизликларга учраётган империализм ҳозирги вақтда ўзининг кўпорувчиликдан иборат сиёсий ва идеология курашини социалистик мамлакатларга қарши тобора кўпроқ йўлламоқда, шу мамлакатларни зимдан бузишга, уларнинг бирлигини ҳамда халқаро коммунистик ҳаракатнинг жипслигини заифлантиришга тобора кўпроқ уринмоқда.

Империалистларнинг бу макрли режалари ҳам барбод қилинишига ҳеч қандай шак-шубҳа йўқ. Совет Иттифоқи ва бошқа социалистик мамлакатларнинг халқлари ҳушёрликни қўлдан бермай социализм ва коммунизм қуриш йўлидан қатъият билан бормоқдалар. Уларни бу йўлдан ҳеч ким қайтара олмайди.

Ўртоқлар! Кескинлашиб бораётган ички ва ташқи зиддиятлар ҳозирги замон капитализмини тобора кўпроқ кемирмоқда. Ҳозирги замон империализмининг марказлари бўлган ривожланган капиталистик мамлакатларда одам-одамни эксплуатация қилиш негизига қурилган социал-иқтисодий системанинг асосларига қарши ишчилар синфининг революцион кураши кенгайиб бормоқда.

Бу курашда зўр тажрибали ёв — қудратли давлат аппаратига таянувчи монополиялар ишчилар синфига ва барча меҳнаткашларга қарама-қарши бўлиб турибди. Ўз позициясини сақлаб қолишга интилаётган монополистик буржуазия ҳозирги замон шароитига мослашишга уринмоқда. Уни учта асосий омил мана шундай қилишга мажбур этмоқда. Бу омил — ишлаб чиқаришнинг ривожланиб боришидаги объектив жараён бўлиб, унда ишлаб чиқаришнинг ижтимоий характери яққол кўриниб турибди. Бу — социализм билан бўлаётган тарихий мусобақадир. Ниҳоят бу — ишчилар синфи ва барча меҳнаткашларнинг ўз иқтисодий ва сиёсий манфаатлари учун қаттиқ ва тобора кучайиб бораётган курашидир.

Монополистик капитализмнинг давлат-монополистик капитализмига айланиш жараёни кейинги ўн йиллар ичида кучайиб кетди. Давлат орқали бевосита ва бавосита идора қилиш, иқтисодий программлаш ва олдиндан белгилаб қўйишнинг турли формалари тобора кенг қўлланиладиган бўлиб қолди. Хусусий монополиялар системаси давлат ташаббускорлиги системаси билан тобора кўпроқ маташиб кетмоқда. Ҳозирги замондаги буржуа давлати, албатта, халқ манфаатларини эмас, балки буржуа тузумини сақлаб қолиш манфаатларини кўзлаб, монополияларни бойитиш манфаатларини кўзлаб социал-иқтисодий муносабатлар системасига тобора кўпроқ аралашмоқда.

Бу ҳодисаларга марксистик, диалектик ёндошиш уларнинг ривожланишидаги зиддиятларнинг ҳаммасини кўриб туришга имкон беради. Оқибат натижада улар капитализмнинг энг муқаддас суянчиғи бўлган хусусий мулкчиликка путур етказмоқда. Капитализмнинг бутун тараққиёти уни социализм бўсағасидаги охирги поғонага зўрлаб суриб келмоқда, натижада социализм эшик тақиллатиб турибди, деса бўлади.

Капитализм маддоҳлари айрим капиталистик мамлакатларда саноат ривожланишининг суръатлари кейинги ўн йилликлар ичида ошганлигини рўкач қилиб, капитализмнинг яшаш ҳуқуқини ҳимоя қилишга уринмоқдалар. Дарҳақиқат фан-техника революцияси ҳамда давлат-монополистик йўл билан идора қилишнинг бир қанча чоралари қўлланилганлиги туфайли капиталистик экономика XX асрнинг дастлабки ўттиз йиллик давридагига нисбатан тезроқ ривожланиб борди.

Бироқ, ҳар қанча янгиликлар жорий қилинганига қарамай, капитализм социализм дунёси билан бўлаётган мусобақада ўзининг ночорлигини тобора кўпроқ намоён қилмоқда. Капитализм экономикаси ҳатто энг кўп муваффақиятларга эришган йилларда ҳам социалистик мамлакатлардагига қараганда сустроқ ривожланди. Шуни айтиб ўтиш керакки, иқтисодий ривожланиш суръатларининг нисбати айниқса кейинги вақтларда социалистик мамлакатлар фойдасига тобора кўпроқ ўзгариб борди. Айни вақтда капитализм экономикасининг ўсиши ғоят нотекис бўлаётир. Баъзи мамлакатларда, аввало АҚШда бу ўсиш кўп жиҳатдан носоғлом, милитаристик характердаги ўсиш бўлди. Конъюнктуранинг кўтарилиш-пасайишларини тугата олган битта ҳам капиталистик мамлакат йўқ. Ҳар 5-6 йилда кризисли пасайишлар бўлиб туриши ёки жуда яхши деганда ўсишнинг тўхтаб қолиши сингари ҳолларнинг рўй бериши қоида бўлиб қолди.

Кейинги вақтларда капитализм экономикаси янги жиддий ларзаларга учраб турибди. Капиталистик системанинг иккита асосий халқаро валютаси — фунтстерлинг билан долларнинг бутунлай путури кетиб қолганлиги маълум бўлди. Капитализмнинг ҳукмрон юқори табақаси меҳнаткашлар кенг оммаси ҳисобидан бу мушкулликдан чиқишнинг иложини топишга уринмоқда, яъни меҳнаткашлар оммасининг кейинги йилларда қўлга киритган социал ва иқтисодий ютуқларини тортиб олишга уринмоқда. Бу ҳол социал конфликтларнинг ва синфий жангларнинг янада кескинлашувидан дарак бераётир.

Иқтисодий ривожланиш давомида меҳнат билан капитал ўртасидаги жар тобора кўпроқ чуқурлашмоқда, синфий кучлар ўртасидаги зиддият тобора кучаймоқда. Бир неча юз миллион ва миллиард доллардан иборат жуда катта бойликларга эга бўлган бир ҳовуч капиталистлар мамлакат иқтисодий, сиёсий ва ҳатто маданий ҳаётини ҳақиқатда контроль қилиб турганлиги ва ўзи хоҳлаган йўлга буриб турганлигини Америка Қўшма Штатлари мисолида кўриш мумкин. Айни вақтда ривожланган капиталистик мамлакатларда ўн миллионлаб кишилар, умуман капитализмнинг таъсир доирасида эса юз миллионлаб кишилар қашшоқликка тушиб, аянчли ҳаёт кечирмоқдалар.

АҚШда ва ривожланган бошқа капиталистик мамлакатларда қўл кучи билан кун кўраётган аҳоли орасида ёлланиб меҳнат қилаётган кишилар 60-йилларнинг ўрталарида 80-90 процентга етиб қолди. Фан-техника революцияси натижасида капитал эксплуатация қилаётган янги социал группалар пайдо бўлганлиги ва ривожланиб бораётганлиги мавжуд ижтимоий системани тубдан ўзгартириш учун ишчилар синфи бошчилигида курашаётган кучлар фронтининг кенгайишига қўшимча имкониятлар очиб бермоқда. Демак аҳолининг катта кўпчилиги эксплуататорлар синфига қарама-қарши бўлиб турганлиги объектив бир ҳол бўлиб қолди.

Марксизмнинг, буржуазия ҳокимиятни ҳеч қачон ўз ихтиёри билан ташлаб кетмайди, деган қоидаси ҳозирги кунда ҳам ўз кучини йўқотгани йўқ. Лекин ишчилар ҳаракатининг тажрибаси шуни кўрсатиб турибдики, революцион зўрлик формалари конкрет тарихий шароитга қараб, ҳар хил бўлиши мумкин. Ҳозирги замон ишчилар ҳаракатидаги ҳужумкорлик стратегиясининг асосий проблемаси шундан иборатки, бу стратегия революцион омманинг монополистик буржуазия ҳокимиятини ағдариб ташлашига имкон берадиган объектив ва субъектив шарт-шароитларни вужудга келтиришига ёрдам бериши керак.

Бу шарт-шароитларни қандай қилиб вужудга келтириб бўлади? Оммани монополистик буржуазияга қарши курашнинг ҳал қилувчи босқичига қандай қилиб яқинлаштириб бўлади? Ҳозирги кунда мана шу масалалар ривожланган капитализм мамлакатларининг ишчилар ҳаракати олдида кўндаланг бўлиб турибди.

Ҳозирги замон шароитида ишчилар синфининг революцион курашида **умумдемократик вазифаларнинг** ҳажми жуда кўпайиб кетди, бу вазифаларнинг мазмуни бошқача бўлиб қолди. Маркс даврида умумдемократик курашнинг характери антифеодал ва антикапиталистик вазифалар комплекси билан белгиланар эди; XX асрнинг бошида Россияда ва бошқа баъзи мамлакатларда умумдемократик вазифалар буржуа-демократик революцияни социалистик революцияга айлантириш нуқтаи назаридан қараб ҳал қилинар эди; халқ демократияси мамлакатларида миллий фронтларнинг умумдемократик вазифалари улар олиб бораётган революцион курашнинг биринчи давридаги антифашист мазмунидан асосан келиб чиққан эди. Аммо, ҳозирги вақтда капиталистик мамлакатларда умумдемократик вазифалар ҳажмининг кенгайиши пролетариат синфий курашининг **антимонополистик мазмунидан** келиб чиқмоқда.

Ҳозирги кунда антимонополистик ҳаракат монополияларнинг позициясига путур етказувчи демократик ислоҳотлар учун курашни таркибий қисмлардан бири қилиб ўз ичига олади. Демократик ислоҳотлар учун ва меҳнаткашларнинг турмуш шароитини яхшилаш учун кураш бевосита социалистик кураш бўлмагани ҳолда бу кураш айни вақтда оммани социалистик революция зарурлигини тушунишга олиб келади.

Капитал мамлакатларида тинчлик учун, миллий мустақиллик учун, демократия учун кураш тобора кенг авж олмоқда. Турли социал тузумдаги мамлакатларнинг тинч-тотув яшаши ва тинчлик йўлидаги, янги жаҳон урушининг олдини олиш йўлидаги кенг демократик ҳаракати, монополистик капиталнинг милитарист доираларига қарши қаратилган кураш айниқса жуда катта аҳамиятга эга.

Оммавий курашнинг мана шу ва бошқа замонавий формалари ривожланиб бориши, оқибат натижада, империализм лагеридаги энг агрессив ва энг реакцион группаларнинг яккаланиб қолишига, монополиялар иқтисодий ҳукмронлигини муайян чеклаб қўйишга, уларнинг сиёсий позицияларини заифлантиришга олиб келиши мумкин. Бундай шароитда тобора кенг миқёсдаги халқ оммаси капитализмдан социализмга революцион йўл билан ўтиш зарурлигини англаш даражасига кўтарилиши мумкин.

Курашнинг муваффақияти ишчилар синфининг монополиялар ҳукмронлигига қарши чиқаётган бошқа социал табақалар ва группалар билан иттифоқи қанчалик мустаҳкам бўлишига боғлиқдир. Аҳолининг жуда кенг табақалари: деҳқонлар, ҳунарманд косиблар, зиёлилар, шаҳарлардаги ўрта табақалар ишчилар синфи раҳбарлигида антимонополистик вазифалар байроғи остида бирлаша оладилар. Шу сабабли революцион кучларнинг бирлашган **антимонополистик фронт** тузишга — тинчлик, демократия, миллий мустақиллик, социал тараққиёт йўлида курашувчиларнинг ҳаммасини бирлаштиришга интилаётганлиги табиийдир.

Кучайиб бораётган эксплуатация, ишсизлик, ёппасига ишончсизлик, солиқларнинг кўпайиши ва қимматчилик, иқтисодий ларзалар, сиёсий реакция, агрессив, «маҳаллий урушлар» ва термо ядро ҳалокати хавфини кучайтириш, янги мустамлакачилик асорати, собиқ мустамлакаларда яшаб турган аксарият инсониятнинг мудҳиш қашшоқлиги азобини халқлар бошига солаётган капитализмнинг ҳалокатга маҳкумлиги фақат ишчилар синфигагина эмас, шу билан бирга бутун планетадаги меҳнаткашларнинг энг кенг табақаларига ҳам тобора равшан бўлиб қолмоқда.

Ривожланган капитализм мамлакатларидаги пролетариатнинг синфий кураши ўзининг кўлами жиҳатидан тобора кенгайиб бораётганлигини, мазмуни жиҳатидан тобора чуқурлашаётганлигини, шу курашга тортилаётган иттифоқчиларнинг сони жиҳатидан социал аҳамияти тобора катталашаётганлигини, пироварди мақсад йўлида олиб бориладиган бевосита кураш учун — жамиятни революцион йўл билан ўзгартириш йўлидаги, социализм йўлидаги бевосита кураш учун зарур шароитни тобора кўпроқ тайёрлаб бераётганлигини фактлар кўрсатиб турибди.

Мустамлака масаласи тўғрисидаги таълимот Карл Маркснинг буюк меросида катта ўрин олиб турибди. Маркс мустамлакачилик системасини капитализмнинг муқаррар маҳсули деб ҳисоблаб, ривожланган мамлакатлардаги меҳнаткашлар оммасини революцион озод қилиш ва мустамлакачилар ҳукмронлигини тугатиш бир-бири билан чамбарчас боғланганлигини кўп марталаб уқтириб ўтган эди. Капитализм ўзининг охирги, империалистик босқичига ўтган янги шароитда В. И. Ленин жаҳон революцион жараёнининг ривожланишидаги янги истиқболларни, унинг асосий оқимлари бир-бири билан ажралмас равишда боғланганлигини асослаб, миллий озодлик ҳаракати муқаррар ўсиб боради, бу ҳаракат «Капитализмга ва империализмга қарши қаратилиши...» (Асарлар тўла тўплами, 44 том, 38-бет) муқаррар эканлигини кўрсатиб берди. Лениннинг бу башорати тамомила тўғри бўлиб чиқди. Жаҳон миқёсида синфларни ва миллатларни эзиш ва эксплуатация қилиш системаси бўлган империализм барча мазлум синфлар ва халқларнинг курашига дуч келиб қолди. Омманинг миллий мустақиллик учун кураши социал озодлик учун олиб борилаётган кураш билан бирга қўшилмоқда. Эндиликда миллий озодлик ҳаракати жаҳон революцион жараёнининг узвий таркибий қисми бўлиб қолди, жаҳон социалистик ҳамдўстлиги, уюшган ишчилар синфи унинг олдинги сафида бормоқда.

Улуғ Октябрь очиб берган социалистик революциялар даври мустамлакачилик системаси кризисини бошлаб берди. Жаҳондаги бутун антиимпериалистик курашнинг қудратли таянчи бўлган жаҳон социалистик системаси пайдо бўлганидан кейин мустамлакачилик системасининг емирилишига йўл очилди. Иккинчи жаҳон уруши бошланишига қадар ер юзидаги территорияларнинг тахминан 67 проценти ва аҳолининг 60 проценти мустамлака ва қарам мамлакатларга тўғри келган бўлса, ҳозирги кунда мустамлакачи империялар вайрон бўлиб емирилиб ётибди. Бир ярим миллиард одам қуллик кишанларини улоқтириб ташлади.

Учинчи дунё деб аталган мамлакатларнинг катта кўпчилиги эндиликда сиёсий мустақилликка эга бўлиб қолди. Лекин марксизм-ленинизм назарияси олдиндан кўриб айтиб қўйганидек, бу ҳол қашшоқлик, қолоқлик ва зулм тугатилганлигини ҳали билдирмайди. Империалистларнинг ўша мамлакатларни талашлари давом этмоқда, кўпинча бу талончиликнинг шаклигина ўзгартирилмоқда.

Иқтисодий мустақиллик учун кураш миллий озодлик ҳаракатидаги ҳозирги босқичнинг асосий мазмунини ташкил қилиб турибди. Иқтисодий мустақилликни қўлга киритмай туриб, озми-кўпми жиддий социал тараққиёт бўлиши, омманинг турмуш даражаси яхшиланиши мумкин эмас. Лекин озодликка эришган мамлакатлар ўзларининг яшашга қобил ва ҳар томонлама мукаммал экономикаларини аста-секин вужудга келтириш учун ҳамма чораларни кўрганларидагина бундай кураш муваффақиятли бўлиши мумкин. Ҳали ярим мустамлака шаклидаги қолоқ хўжаликни қайта қуриш суръатлари ва бу қайта қуришнинг самарадорлиги мазкур мамлакатларда амалга оширилаётган социал ўзгаришларнинг чуқурлигига ва кўламига боғлиқдир.

Озодликка эришган мамлакатларнинг халқлари иқтисодий мустақиллик учун кураши давом этган сари улар орасида социализмга интилиш кучая беради. Социализм қашшоқликдан ва қолоқликдан, эксплуатация ва тенгсизликдан халос қила оладиган бирдан-бир тузум эканлигини аҳолининг тобора кенг табақалари асосли равишда яққол кўрмоқда.

Озодликка эришган мамлакатларнинг капитализмни четлаб, социализмга ўтишлари учун объектив шарт-шароитлар ҳам мавжуд. Миллий мустақилликни мустаҳкамлаш йўлидан, социал тараққиёт йўлидан бораётган мамлакатлар жаҳон социалистик системасининг сиёсий, маънавий ва иқтисодий мададига таянишлари мумкин. Бир қанча мамлакатларда революцион демократия ҳокимиятни қўлга олгач, нокапиталистик ривожланиш йўлига ўтиб олиш учун шарт-шароит вужудга келтирувчи кенг социал ўзгаришларни амалга оширишга муваффақ бўлди. Революцион демократларнинг эндиликда бу йўлда муваффақият қозонишлари уларнинг илмий социализм позициясига қанчалик тобора дадил ва қатъият билан ўтишларига ҳамда ўз фаолиятларида революцион назарияга тобора дадил ва қатъият билан амал қилишларига кўп жиҳатдан боғлиқ бўлажак.

Озодликка эришган мамлакатларнинг кўпларида коммунистлар социализм учун курашда актив роль ўйнамоқдалар. 1917—1922 йиллардаги революцион кўтарилиш вақтларидаёқ мустамлака ва қарам мамлакатларнинг 18 тасида марксчи-ленинчи партиялар вужудга келган эди. Иккинчи жаҳон уруши арафасида Осиё, Африка ва Латин Америкасида коммунистик партиялар 38 тага етди ва бу партияларнинг 117 минг аъзоси бор эди. Ҳозирги кунда «учинчи дунё»нинг 50 дан кўпроқ мамлакатида коммунистик ва ишчи партиялар мавжуд. Ҳозирча уларнинг ҳаммаси ҳам сон жиҳатидан катта деб бўлмайди, лекин уларнинг роли ҳеч шубҳасиз кучая беради.

Ҳозирги замондаги жаҳон революцион ҳаракатининг уч оқими ўртасидаги ўзаро алоқа проблемалари, улардан ҳар қайсисининг роли ва айниқса жаҳон социалистик системаси ва капиталистик мамлакатлардаги ишчилар ҳаракати билан миллий озодлик ҳаракати ўртасидаги ўзаро муносабатларга доир проблемалар, маълумки, кейинги йилларда демогоглар сира уялмай рўкач қиладиган проблемалар бўлиб қолди. «Жаҳон шаҳарларига» (шу жумладан социалистик мамлакатларга ҳам!) қарши «жаҳон қишлоқлари» курашини тарғиб қилаётган баъзи сўл ва миллатчи унсурлар, эндиликда жаҳон социалистик революциясининг маркази миллий озодлик ҳаракати мамлакатлари зонасига ўтди, деган гапларни айтмоқдалар. Улар, мана шу мамлакатлар революциянинг асосий кучи бўлиб қолди, деб даъво қилмоқдалар. Бинобарин капиталистик мамлакатлардаги революцияларнинг иши, оқибат натижада, империализмнинг илгариги мустамлака мамлакатларида озодликка эришган халқлар курашининг натижасига боғлиқ эмиш.

Бу концепсияда марксизм-ленинизмнинг жаҳон революцияси тўғрисидаги тасаввури бузиб кўрсатилаётганлиги мутлақо очиқ кўриниб турибди. Бу концепсия авторлари марксизм-ленинизмнинг ишчилар синфининг тарихий вазифаси тўғрисидаги таълимотини назар-писанд қилмаётирлар, тарихий материализмнинг моҳиятини бузиб кўрсатмоқдалар, бир иқтисодий формациянинг ишлаб чиқарувчи кучлар ва ишлаб чиқариш муносабатлари ривожланиш нуқтаи назаридан юксакроқ бўлган иккинчи формация билан алмашинишидан иборат ижтимоий тараққиёт тўғрисидаги тасаввурни бузиб кўрсатмоқдалар. Улар жаҳон революцион жараёнининг бирлигини парчаламоқдалар ва унинг бир қисмини иккинчи қисмига қарама-қарши қилиб қўйишга интилмоқдалар. Бундай бузғунчилик концепсияси халқаро ишчилар ҳаракатигагина эмас, шу билан бирга аввало миллий озодлик ҳаракатининг ўзига ҳам жуда катта зарар етказади.

Ўртоқлар! Жаҳонда синфий жанглар қаерда бораётган бўлса ҳам, революцион жараён қандай заминда активлашаётган бўлса ҳам, шуларнинг ҳаммасида коммунистик партиялар антимонополистик ва антиимпериалистик ҳаракатнинг етакчиси бўлмоқдалар, социал тараққиёт учун курашувчиларнинг биринчи сафларида бормоқдалар.

Коммунистик ҳаракат ҳозирги замоннинг энг нуфузли сиёсий кучига айланди, чунки бу ҳаракат курашнинг ҳамма босқичларида, ҳамма шароитда марксизм-ленинизмга ҳамиша содиқ бўлиб келди, марксизм-ленинизм эса тез ўзгариб бораётган воқеликка ижодий ёндошишни талаб қилади.

Коммунистик ҳаракат бирлигини қайта тиклаш ва мустаҳкамлаш ҳозирги вақтда бу ҳаракатнинг энг муҳим сиёсий вазифасидир. Халқаро ишчилар ҳаракати бошланиб келаётган пайтдаёқ К. Маркс ишчилар синфининг интернационал бирдамлиги ишчилар синфи ғалаба қилишининг муқаррар шарти эканлигини кўп марталаб кўрсатиб ўтган эди. К. Маркснинг «Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!» деган чақириғи жаҳон ишчилар ҳаракатининг жанговар шиори бўлиб келди ва ҳозир ҳам шундай бўлиб қолмоқда. К. Маркснинг «Турли мамлакатлардаги ишчиларнинг ягона армияда ўз озодликлари учун курашаётган қардошлар ва ўртоқлар эканликларини **ҳис қилиб**гина қолмай, мана шу тахлитда **ҳаракат қилиш**ларига ҳам эришайлик» (К. Маркс ва Ф. Энгельс. Асарлар. 16 том, 195-бет) деган буюк васиятини оғишмай бажариш ҳозирги шароитда барча мамлакатлардаги коммунистик партиялар учун энг муҳим вазифадир.

Барча революцион кучларни жипслаштиришга эришиш мураккаб ва баъзан зиддиятли жараёндир. Революцион ҳаракатнинг миқёслари кўпайиб бораётганлиги, бу ҳаракатнинг социал базаси кенгайиб бораётганлиги, коммунистик партиялар иш олиб бораётган мамлакатлардаги иқтисодий ва социал-сиёсий ривожланиш шароитининг ғоят хилма-хиллиги, турли тарихий анъаналар ва бошқа тафовутлар позицияларнинг бир-бирига мос келмай қолишига, бинобарин у ёки бу хил масалаларга қарашларда келишмовчиликлар бўлишига ҳам олиб келиши мумкин.

Коммунистик партияларнинг туб ва ҳал қилувчи масалалардаги бирлиги ва бирдамлиги сиёсий ва тактикавий позицияларнинг хилма-хил бўлишини, уларнинг қарашларида ва баҳоларида тафовутлар бўлишини асло истисно қилмайди. Илмий коммунизм асосчилари интернационализм принципларини бузиш хавфи борлиги тўғрисида, баъзи партиялар ўзларининг нуқтаи назарларини бошқа партияларга қабул қилдиришга уринишлари мумкинлиги тўғрисида огоҳлантириб ўтган эдилар. Марксизмнинг асосчилари васият қилиб қолдирган интернационализм принципларига кўра, коммунистик партиялар ўртасидаги ўзаро муносабатларнинг нормаси тўла-тўкис демократиядан, тенг ҳуқуқли бўлишдан, бир-бирларининг қарашларини ўзаро ҳурматлашдан иборатдир. I Интернационал мавжуд бўлган даврдаёқ К. Маркс ва Ф. Энгельс, интернационалнинг программаси «Пролетариат ҳаракатининг асосий йўлларини белгилаб бериш билан чекланади, аммо бу асосий йўлларни назарий жиҳатдан ишлаб чиқиш сиёсий кураш эҳтиёжларининг кўрсатаётган таъсири остида ҳамда секцияларда, уларнинг органларида ва уларнинг съездларида фикрлашиш натижасида амалга ошириладиган» деб уқтириб ўтган эдилар (К. Маркс ва Ф. Энгельс. Асарлар. 18 том, 31-бет). Бу кўрсатма турли мамлакатлардаги ишчилар синфи курашининг конкрет шароити тағин ҳам кўпроқ хилма-хил бўлиб қолган ва қардош партияларнинг бир-бирлари билан алоқа қилиш формалари янада ривож топган ҳозирги вақтда айниқса тўғридир.

Ҳозирги вақтда ҳар бир марксчи-ленинчи партия революцион кураш сиёсати ва тактикасини ўз мамлакатининг миллий хусусиятлари ва тарихий анъаналарини ҳисобга олиб, мустақил равишда ишлаб чиқмоқда ва амалга оширмоқда. Шу билан бирга ҳар бир партия муштарак интернационал вазифаларни бажаришда қатнашмоқда. Қардош партияларнинг ўз ички ишларидаги суверенлиги ва мустақиллиги ишчилар синфи интернационал курашининг энг биринчи негизи бўлиб, бу курашнинг муштарак мақсадлари коммунистик ҳаракатдаги барча миллий отрядларнинг ҳаракатларини координациялашни ва бу ҳаракатларда бирлик бўлишини талаб қилади. Миллий моментлар билан интернационал моментлар ўртасидаги мана шу диалектик ўзаро боғланишнинг бузилиши пролетар интернационализмининг принципларини бузишга, миллий маҳдудликка олиб келади, революцион бирлик тиргакларининг путурини кетказувчи миллатчиликка ва шовинизм билан миллий маҳдудликнинг ўртасидаги масофа бир қадамдан ошмайди. В. И. Ленин бундай деб ёзган эди: «...Кимки миллатчилик нуқтаи назарига ўтган экан, у, табиий, ўз миллатини, ўз миллий ишчи ҳаракатини садди чиний билан ўраб олиш истагигача бориб етади, у ҳатто ҳар бир шаҳар, ҳар бир жой ва қишлоқни алоҳида девор билан ўраб олишдан ҳам тортинмайди, у ҳатто ўзининг ажратиш ва майдалаб юбориш тактикаси билан барча миллат, барча ирқ ва турли тилларда гапирувчи пролетарларни яқинлаштириш ва бирлаштиришдан иборат бўлган улуғ васиятни **йўққа чиқариш**дан ҳам тортиниб ўтирмайди» (В. И. Ленин, 6 том, 472—475-бетлар).

Барча мамлакатлар меҳнаткашларининг мавқеи ва манфаатлари муштараклигини ифодаловчи пролетар интернационализми марксчи-ленинчиларнинг назарий ва амалий фаолиятида раҳбар принцип бўлиб келди ва шундай бўлиб қолади. Буни коммунистик ва ишчи партияларнинг вакиллари шу йил мартда Будапештдаги Маслаҳат учрашувида яна бир марта намойиш қилдилар. Будапештдаги учрашув, Мао Цзэ-дуннинг бузғунчи группаси қаршилик кўрсатаётганлигига қарамай, жипсликка тобора зўр бериб интилиш, империализмга қарши курашни активлаштиришга ва ҳаракатлар бирлигига интилиш халқаро коммунистик ҳаракатдаги етакчи тенденция эканлигини кўрсатди. Будапештдаги учрашув қатнашчилари жаҳонда биринчи социалистик давлатнинг пойтахти Москвада 1968 йилнинг ноябрь-декабрида коммунистик ва ишчи партияларнинг ўтказилмоқчи бўлган халқаро Кенгаши бу вазифани бажаришда катта роль ўйнаши лозим, деган муштарак хулосага келдилар. Бизнинг партиямиз бу қарорни қизғин табриклайди.

Империализмга қарши курашда жаҳон революцион ҳаракатидаги барча кучларни бирлаштириш проблемасини ҳал қилиш калити аввало коммунистларнинг қўлида турибди. Марксизм-ленинизмдан чекинишларнинг ҳаммасига қарши, унинг революцион принципларини миллатчилар, догматиклар ва ревизионистларнинг бузишларига қарши оғишмай курашиш бутун дунёда тинчлик, демократия, миллий мустақиллик ва социализм иши тантана қилишининг шарти ва гаровидир.

Халқаро коммунистик ва ишчилар ҳаракатининг ажралмас қисми бўлган КПСС халқаро коммунистик ҳаракат бирлигини мустаҳкамламоқ учун ўзининг қўлидан келган ҳамма чораларни кўрмоқда. У барча коммунистик ва ишчи партиялар билан қардошлик алоқаларини ривожлантиришга, ўзининг ҳаракатларини жаҳон революцион ишчилар ҳаракати ва антиимпериалистик ҳаракатнинг барча отрядлари сарфлаётган куч ва ғайрат билан уйғунлаштиришга интилмоқда.

Ўртоқлар!

Турмушнинг қаттиқ имтиҳонидан ўтган, ҳамма синовларга бардош берган ҳамда Маркс ишлари ва таълимотининг содиқ давомчиси доҳий Ленин оммавий революцион ҳаракат практикаси асосида бойитган Маркс таълимоти юз миллионлаб кишиларнинг байроғи бўлиб қолди, улар капитализмга ва империализмга қарши курашда ҳамда янги жамият қуришда бу таълимотга амал қилмоқдалар.

Эндиликда Маркс — Энгельс — Ленин таълимоти бутун инсониятга порлоқ келажак йўлини, коммунизм йўлини ёрқин ёритиб турибди.

Хўш, марксизм-ленинизм одатдан ташқари шу қадар жуда катта ғалаба қозонганлигининг сабаби нима?

Бунинг сабаби шуки, бу таълимот ҳозирги замон жамиятидаги энг илғор синф бўлган ишчилар синфининг манфаатларини ифодалайди, бинобарин барча меҳнаткашлар ва мазлумларнинг, яъни бутун дунёдаги аҳолининг жуда катта кўпчилигининг манфаатларини ифодалайди.

Бунинг сабаби шуки, бу таълимот инсоният жамияти тараққиётининг объектив қонуниятларини тўғри акс эттиради. Революцион ўзгаришларнинг миқёси кенгайиб борган сари инсоният марксизм-ленинизмнинг энг муҳим хулосалари тўғрилигига тобора кўпроқ ишонч ҳосил қила беради.

Бунинг сабаби шуки, бу таълимот турмуш билан, практика билан узвий равишда боғланган, практикани умумлаштириш, ривожланиб бораётган воқеликнинг янги фактларини ва янги ҳодисаларини ўрганиш асосида муттасил бойиб ва ривожланиб бормоқда, шунинг учун ҳам у абадий барҳаёт таълимотдир. Марксизм-ленинизмнинг душманлари, марксизм «эскириб қолди» деб гап сотмоқдалар. Улар бу таълимотнинг назарий характерини, деалектикасини, ривожланишини тушунмайдилар, кўпинча эса онгли равишда бузиб кўрсатадилар. Ижодий марксизм-ленинизмнинг эскириши мумкин эмас, чунки у ҳақ таълимотдир. Марксизм-ленинизм таълимотининг битмас-туганмас куч манбаи ва ҳаётийлиги ҳам мана шунда.

Ҳозирги вақтда коммунистик ва ишчи партиялар энг хилма-хил конкрет шароитда империализмга қарши кураш олиб боришдаги ўзларининг жуда катта тажрибаларига асосланиб марксизм-ленинизмни коллектив бўлиб ривожлантирмоқдалар. Марксизм-ленинизм таълимотини ишлаб чиқишни давом эттиришга Совет Иттифоқи Коммунистик партияси бошқа қардош партиялар билан бирга катта ҳисса қўшмоқда. Бизнинг партиямиз шу таълимотга оғишмай амал қилиб, ҳамда ўнг ва «сўл» ревизионизмга қарши муросасиз кураш олиб бориб, революцион назарияни ишлаб чиқишни давом эттиришга, марксизм-ленинизм таълимотининг барча таркибий қисмларини — фалсафа, сиёсий иқтисодни, илмий коммунизмни ривожлантириш тўғрисида муттасил ғамхўрлик қилмоқда.

Марксизм-ленинизм таълимоти социализм ва коммунизм қуришга қилинаётган раҳбарликнинг ғоявий негизидир. Шу билан бирга бу таълимот халқаро коммунистик ҳаракат курашининг, ҳамма халқлар ўз социал ва миллий озодлиги учун олиб бораётган курашнинг ҳам ғоявий негизи ва байроғидир.

* * *

Ўртоқлар! Карл Маркс туғилган куннинг 150 йиллигини байрам қилиш бошқа бир шонли юбилейга — В. И. Ленин туғилган куннинг 100 йиллигига тайёргарлик кўрилаётган вақтга тўғри келиб қолди. Бу иккала юбилейнинг бир вақтга тўғри келиши чуқур маъно ва мазмунга эгадир. Меҳнаткаш инсониятнинг хотирасида Карл Маркс номи унинг ишининг улуғ давомчиси Владимир Ильич Ленин номи билан ҳамиша чамбарчас боғлангандир. Марксизм назариясини янада ривожлантириш ва бу назарияни амалга ошириш билан алоқадор бўлган жуда катта вазифалар ҳам Лениннинг зиммасига тушди.

Кўп ўн йиллар давомида партиямиз Маркс — Лениннинг буюк революцион байроғини шараф билан кўтариб келмоқда. Шу байроқ остида Совет Иттифоқи меҳнаткашлари Ватанимизни жаҳоннинг энг қудратли давлатларидан бирига айлантирдилар. Марксизм-ленинизм идеяларининг сўнмас нури коммунизм сари олға бораётган йўлимизни ёритиб турибди.

Илмий коммунизм буюк асосчисининг хотираси шарафланаётган бугунги кунда биз ишонч билан шуни айтишимиз мумкинки, бизнинг социалистик Ватанимиз Маркс томонидан қўйилган пироварди мақсадга нисбатан қисқа тарихий муддатда етиб боради — коммунистик мамлакат бўлиб қолади.

Ҳозирги кунда халқаро ишчилар синфи, бутун прогрессив инсоният фан оламининг буюк донишманди, жаҳон пролетариатининг йўлбошчиси ва устози Карл Марксни чуқур миннатдорчилик билан иззат ва ҳурмат қилмоқдалар.

Яшасин Маркс — Энгельс — Лениннинг абадий барҳаёт революцион таълимоти!

Яшасин илмий социализм идеяларини биринчи бўлиб амалга оширган буюк совет халқи!

Яшасин ғалабаларимизнинг илҳомчиси ва ташкилотчиси бўлган Совет Иттифоқи Коммунистик партияси!

Яшасин жаҳон коммунистик ҳаракати ҳамда марксизм-ленинизм ва пролетар интернационализми принциплари асосида бу ҳаракат жипслигининг мустаҳкамлиги!

(М. А. Суслов доклади зўр эътибор билан тингланди ва қарсаклар билан бир неча бор бўлиниб турди).

ЭРТАГА РАДИО КУНИ

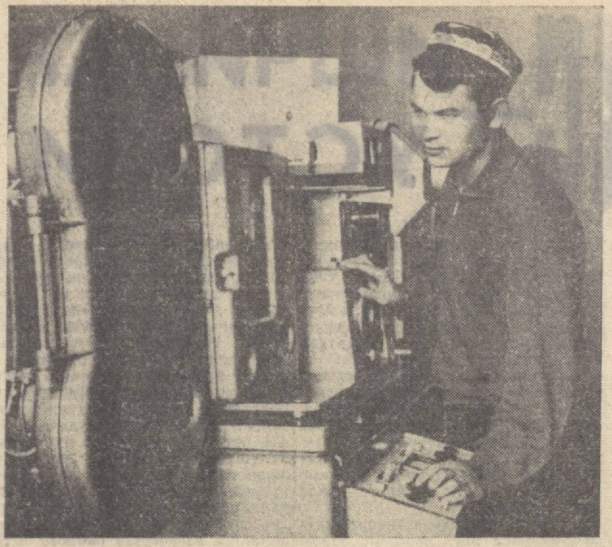

Тошкент телемарказининг меҳнатсевар ходимлари — (чапда): ўз касбининг моҳир устаси, инженер Исмоил Муҳаммаджонов телевидение эшиттиришларини эфирга тарқатувчи аппаратлар ёнида (ўнгда): Киномеханик Турабой Толипов.

ЖАҲОН ТИНГЛАЙДИ

Тошкент радиоси ҳақида чет элликлар

Веса ПАЖАЛА (Финляндия):

«Эшиттиришларингиздан миннатдорман! Бераётган ахборотларингиз мазмундор, музикаларингиз майин. 1968 йилда ҳам сизларга муваффақият тилайман».

С. ПЭРС (Англия):

«Тошкент радиоси ҳар пайшанбада Гринвич вақти билан соат 14-10 да кечки концерт беради. Унда энг яхши музикалар танлаб олиниши менга ёқади».

Роберт ВИЛЬСОН (Австралия):

«Тошкент радиосини эшитган киши чиндан ҳам завқ-шавқ олади».

Кристер БРУНСТРОМ (Швеция):

«Деярли ҳар куни маҳаллий вақт билан соат 3 да радиони Тошкент тўлқинларига қўяман. Эшиттиришларингиз доимо ёқади...

Мен ўзимнинг биринчи хатимни 1963 йилнинг кўкламида йўллаган эдим. Бу йил Тошкент радиосининг тингловчиси бўлганимга 5 йил тўлганини нишонлайман».

ЗАМОН ЖАРЧИСИ

У. Ё. ИБРОҲИМОВ,

Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Радио эшиттириш ва телевидение Давлат комитетининг раиси.

ҲОЗИРГИ жамиятни радио ва телевидениесиз тасаввур қилиш қийин. Қоғозсиз ва масофасиз газета бўлган радио эшиттиришлари бепоён мамлакатимизнинг турли бурчакларигача етиб борди, шаҳар ва қишлоқ меҳнаткашларининг кундалик ҳаётига чуқур сингиб кетди. 1917 йилнинг 7 ноябрида Улуғ Октябрь социалистик революциясининг ғалаба қозонганлиги ҳақидаги жаҳоншумул воқеани радио бутун оламга ёйган даврдан бошлаб Коммунистик партия ва Совет ҳукуматининг катта ғамхўрлиги билан радио, кейинчалик эса телевидение улкан қадамлар билан юксалди. У сиёсий, меҳнат ва маданий тарбиянинг тенгсиз қуролига айланди.

В. И. Лениннинг бутун мамлакатда оммавий радио тармоқлари ташкил этиш борасидаги режалари ҳозирги кунда қандай амалга оширилганини қуйидаги фактлардан ҳам билса бўлади. Ҳозир радио эшиттиришлар 66 тилда (СССРда яшайдиган халқлар) олиб бориляпти. Эшиттиришларнинг умумий ҳажми бир кунда 1200 соатни ташкил этади. Фақат Москвадан берилаётган бир кунлик эшиттиришларнинг ўзи билан 30 тадан ортиқ йирик форматли газета чиқариш мумкин.

Сўнгги йилларда телевидение равнақ топяпти. Мамлакатимиз телестудиялари кунига 900 соатга яқин эшиттиришлар беряпти. Ҳисобларга кўра, телетомошабинлар Совет Иттифоқидаги ҳамма театр ва концерт залларига кирадиган томошабинларга нисбатан 60 марта кўп.

Радио ва телевидениемизнинг юксалиши Коммунистик партия ва Совет ҳукуматининг чексиз ғамхўрлиги натижасидир. Шу сабабли ҳам бизнинг мамлакатимизда жаҳонда биринчи марта космовидение амалга оширилди. Марказий телевидение эшиттиришлари ҳам борган сари узоқ ерларни қамраб олмоқда. Ҳозир Москва телеэшиттиришларидан барча иттифоқчи республикалар, шунингдек Братск, Магадан, Норильск, Жанубий Сахалин сингари шаҳарлар ҳам баҳраманд бўлмоқдалар. Телевизион станциялар қурилиши йил сайин авж олмоқда. Беш йилликда 120 станция қурилиши мўлжалланган, 1970 йил охирига бориб эса бундай станцияларнинг сони 1200 тадан ортади.

Ўзбекистон радиосининг катта тараққиёт йўлини босиб ўтганини аниқроқ тасаввур қилиш учун тарихга бир оз мурожаат этайлик. 1927 йилнинг февралида Тошкентда биринчи кенг тармоқли станция ишга туширилди. Бу станциянинг эшиттиришларини шаҳар ва унинг яқин атрофидаги ерлардагина тинглаш мумкин эди. Орадан икки йил ўтгач, биринчи радио газета чиқарилди ва бу эшиттиришни Помир, Хоразм, Қорақалпоғистон ва Ўрта Осиёнинг бошқа районларида ҳам тинглай бошладилар. Ўзининг илк қадамини ана шундай бошлаган Ўзбекистон радиоси 41 йил ичида мисли кўрилмаган даражада юксалди, такомиллашди. Бу ютуқлардан ажабланмаса ҳам бўлади. Чунки радио тараққиёти республикамизнинг техника ва маданий жиҳатдан ғоятда ўсиши билан чамбарчас боғланган ҳолда, зарурий ва қонуний ҳолда рўёбга чиқди. Ҳозирги кунда Тошкентдан бериладиган бир кунлик эшиттиришларнинг умумий ҳажми 32,4 соатни ташкил этади. Бу ҳисобга Москвадан олиб бериладиган эшиттиришлар кирмайди. Тошкент радиоси ўз эшиттиришларини 11 тилда олиб бормоқда. Тошкент овозини бутун дунё эшитяпти, десак муболаға бўлмайди.

Республика радио ва телевидениесининг техника базаси ҳам тўхтовсиз такомиллаштирилмоқда. 1966 йилнинг охирида янги радио уйи ишга туширилди. Лекин радио ва телевидение олдига қўйилаётган кундалик талаблар моддий-техника базамизни янада юксалтиришни талаб этяпти. Яқинда Ўзбекистон ССР Министрлар Совети республика радио ва телевидениесининг техника базаси ҳақида қарор қабул қилиб, унда беш программага мўлжалланган янги телемарказ қурилишини, телемарказ қошида эса кинокомплекс, кинога олиш базалари вужудга келтиришни ҳамда Тошкентдаги радио уйининг иккинчи навбатини, шунингдек, область радио уйларини такомиллаштириш масаласини ўртага қўйди. Мана шу объектларнинг ҳаммаси ҳозирги замон техникаси билан жиҳозланади.

Радио ва телевидение ходимлари олдига партиямиз янги инсон — коммунизм кишисини тарбиялашдек муқаддас вазифани қўйган. Шунинг учун ҳам Ўзбекистон радиоси ва телевидениеси редакциялари ишининг асосий мундарижаси коммунизм қурувчисининг ахлоқ кодекси нормаларини, совет жамиятидаги янгича муносабатларни, Улуғ Октябрь ғалабаси ва социализм қурилиши учун курашган кишиларнинг ажойиб ҳаёт йўлларини, яхши анъаналарни, замондошларимизнинг ғоят бой маънавий қиёфасини очиб кўрсатишдан иборатдир. Ўзбекистон радиоси ўз эшиттиришларини хилма-хил тематикалар асосида олиб боряпти. Сиёсий билимлар радио университети ўз ишини изчил план асосига қўйган. Бундан икки йил муқаддам «Октябрь» радиостанцияси ташкил этилди. Бу радиостанция Совет ҳокимияти йилларида Ленин партияси раҳбарлиги остида совет халқи эришган тарихий-жаҳоншумул ғалабаларнинг буюклигини пропаганда қилишни ўз олдига мақсад қилиб қўйган. «Октябрь ва кишилар тақдири», «Революцион ва меҳнат анъаналари», «Оташқалб кишилар» сингари рубрикалар билан берилаётган материалларда Улуғ Октябрь ғалабаси учун курашган, социалистик индустрия ва коллективлашган қишлоқ хўжалигини ташкил этишда жон куйдирган кишилар ҳамда ҳозирги кунимизнинг қаҳрамонлари ҳақида мароқ билан ҳикоя қилинади. Яна «Идеология ва ҳаёт», «Коммунистик ахлоқ ва тарбия ҳақида», «Болалар ҳақида катталар учун», «Оила ва мактаб», «Атеистик мавзулар» каби янги циклли эшиттиришлар уюштирилган.

Бадиий-этик тема эшиттиришларимизнинг каттагина қисмини ташкил этади. Кўпгина радио-журналлар адабиёт ва санъат масалаларига бағишланган. Ана шундай радио-журналларда атоқли олимлар, адабиётшунослар, композиторлар, артистлар иштирок этадилар. Адабий эшиттиришларимизда рус ва жаҳон классик адабиётининг, шунингдек қардош республикалар адабиётининг энг яхши намуналарини пропаганда қилишга катта аҳамият берилаётир.

Меҳнаткашларни коммунистик руҳда тарбиялаш радио ва телеэшиттиришларнинг асосий мағзини ташкил этади. «Октябрь» телевизион программасидаги материаллар намойиш қилинаётганда революцион анъаналар билан ҳозирги кунимиз проблемалари узвий боғланган ҳолда талқин этилаётир.

Кўпгина эшиттиришлар В. И. Лениннинг сафдошлари Фрунзе, Куйбишев ва бошқаларга, шунингдек Совет ҳокимияти учун жон-дили билан курашган — Акмал Икромов, Файзулла Хўжаев, Йўлдош Охунбобоев, Усмон Юсупов, Юнус Наримонов, Миркомил Миршаролов сингари ажойиб кишиларга бағишланган. Тошкент телестудияси доимий равишда Ўрта Осиё республикаларидан, Москва, Ленинград, Иттифоқчи республикалардан ҳам эшиттиришлар олиб кўрсатяпти. Бу эшиттиришларда қардош республика меҳнаткашларининг коммунистик қурилишда эришган ютуқлари кенг ёритиб беріляпти. Интернационал тарбия «Ёшлик» («Юность») радио ва телепрограммаларида ҳам кенг ўрин олмоқда. Ҳозирги замон кишиси қандай бўлиши керак, унинг ҳаётдаги ўрни, жамият олдидаги масъулияти, партия ишига садоқати, Ватанга чексиз муҳаббати — мана шу энг муҳим темалар «Ёшлик» радио ва телеэшиттиришларининг асосини белгилайди. Шу ўринда, айниқса «Оталар сўзи — ақлнинг кўзи» телеэшиттиришлари ҳақида ҳам гапириб ўтишга тўғри келади. Бу эшиттиришларда тарбия ва ахлоқ масалалари, янги урф-одатлар, оила ва жамиятда пайдо бўлаётган янгича муносабатлар ҳақида ҳикоя қилинади.

Беш кунлик иш ҳафтасига ўтиш муносабати билан радио ва телеэшиттиришлар программаси янгидан тузиб чиқилди. Айниқса, шанба ва якшанба эшиттиришлари янада бойитилди, меҳнаткашларнинг намунали дам олишларига мослаштирилди. Бу кунларда эфирда кўпроқ куй ва қўшиқлар янграйди, «зангори экран»да эса қизиқарли театр постановкалари намойиш қилинади. Шанба ва якшанба кунлари «Нафосат даврасида», «Гулшан», «Дугоналар», «Ассалому-алайкум», «Табассум», «Ўзбекистон адабиёти ва санъати» радио-журналлари, «Олтин водий», «Олим бўлсанг — олам сеники», «Шанба, нонуштадан сўнг» телепрограммалари муваффақият билан эшиттирилмоқда ва намойиш қилинмоқда.

Доҳиймиз В. И. Ленин туғилган куннинг 100 йиллиги олдидан мана шу муҳим санага бағишланган радио ва телеэшиттиришлар ҳам берилмоқда.

Радио ва телевидение ахборот берувчи ва пропагандистгина бўлиб қолмай, балки маънавий ва маданий тарбиянинг жуда катта қуроли ҳамдир. Мана шу масалани ҳал этишда радио эшитувчилар ва телетомошабинларнинг фикр-мулоҳазалари биз учун ғоятда қимматлидир. Шунинг учун ҳам биз радио эшитувчилар ва телетомошабинлар билан янада узвий алоқа боғлашга ҳаракат қиляпмиз. Ана шундай қилинганда радио ва телеэшиттиришларнинг сифати, мазмуни янада бойиши турган гап. Ҳаётга чуқурроқ кириб бориш, жамоатчиликнинг фикр-мулоҳазаларини ўрганиш ва умумлаштириш мақсадида яқинда махсус социологик тадқиқотлар бўлими тузилди.

Меҳнаткашларни коммунистик руҳда тарбиялашдек масъулиятли ишни ижобий ҳал этишда бизга ёзувчилар, композиторлар, рассомлар кинематографлар, театр ходимлари янада катта ёрдам беришлари мумкин.

Идеологик фронтнинг ҳамма ходимлари қаторида Ўзбекистон радио ва телевидениеси ижодий коллективи ҳам меҳнаткашларни коммунистик руҳда тарбиялашдек муҳим вазифага муносиб ҳисса қўша олишларига ишончимиз комил.

Тошкент радиоэшиттириш цехининг мастери Асад Қудратов (чапда) эшиттиришларнинг ҳамиша мўнгилдагидек бўлиши ҳаракатида. Операторлар Шоҳида Худойберганова билан Нилуфар Сиддиқова навбатдаги эшиттириш тараддудида.

И. Глауберзон фотолари.

„ТАБАССУМ“ МЕҲМОНИМИЗ

Халқ баҳоси-ҳақ баҳо. Коммунизм қурувчиларининг умрига-умр, ғайратига-ғайрат қўшаётган, қисқа вақтда шинавандаларнинг қалб тўридан жой олган бу журнал тўғрисида республикамизнинг шаҳар ва қишлоқларида, улуғ юртимизнинг қардош диёрларида яшовчи турли касб эгалари ёзади.

* * *

Мен Ленинобод шаҳар ипакчилик комбинатида пардозловчи бўлиб ишлайман. Цехимиз ишчилари шойи газламаларни пардозлаб, чиройига-чирой қўшадилар. Лекин «Табассум» усталари, сизларнинг ишлаб чиқараётган кулги маҳсулотларингизга пардоз беришга ҳожат қолмаётир. Қўлларингиз дард кўрмасин, кулги маҳсулотларини янада кўпроқ тайёрлашда муваффақият тилайман.

Кулги мухлиси — **Запаржон АБДУРАҲМОНОВ.**

Тожикистон ССР.

* * *

Мана, дам олиш кунлари берилаётган «Табассум» устахонасининг ҳар сонини канда қилмасдан тинглаб борамиз. Чунки бу қувноқ эшиттиришлар бизларнинг кучимизга-куч, ғайратимизга-ғайрат қўшади.

Ойдиной ТЎРАЕВА,

Қашқадарё область, Яккабоғ пахта тайёрлаш пунктининг бухгалтери.

* * *

Ҳурматли «Табассум» устахонаси, сизнинг исми жисмига жуда мос тушган эшиттиришларингизни эфирда зор-зор кутамиз. Қалбимизга ўз табассумингиз билан ҳамдам бўляпсиз, бунинг учун сизга юракдан ташаккур!

Мукаррама ҒАФФОРОВА,

Самарқанд Давлат университетининг студенти.

* * *

Бир нафасли самимий кулги — кишига олам-олам тетиклик, руҳий бардамлик бахш этади. Зотан завқли, нозик ҳис-туйғули ҳар бир киши — самимий хандон кулгидан бекиёс баҳра олади.

Даромаддан сўнг шуни билдирмоқни истаймизки, «Табассум» устахонаси орқали берилаётган эшиттиришлар республикамизнинг юксак дидли, юқори савияли кўпгина тингловчилари қатори бизни ҳам беҳад хушнуд этмоқда.

Васила ХУЖАЕВА — Октябрь районидаги 28-мактаб директори, **Олимжон ФУЗАЙЛОВ** — шу мактаб илмий бўлим мудири, **Абдулла ШАРИПОВ** — ўқитувчи.

* * *

ҲУРМАТЛИ «Табассум» устахонасининг қувноқ, қаҳ-қаҳачилари! Сизларнинг ажойиб эшиттиришларингиздан бениҳоя хурсандман. Айниқса, СССР халқ артисти Наби ака Раҳимов ижро этган интермедиялар, у яратган туриш-турмиши кулгидан иборат образлар менда зўр таассурот қолдирди. Шунингдек, «Табассум» устахонасининг Соиб Хўжаев, Ғани Аъзамов каби моҳир аъзолари ҳам чакки эмаслар.

Кулгида хосият кўп. Кулги қалби пок кишиларнинг қувноқ қўшиғи, мадҳияси бўлиши билан бирга, дили сиёҳларнинг мотами — марсиясидир! Шундай кулингларки, айбдорлар йиғлаб юборишсин!

Табассум билан:

Пўлат ТЎРАЕВ,

Ўзбекистон ССР Фанлар академияси А. С. Пушкин номидаги Тил ва адабиёт институтининг илмий ходими.

НАВБАТ ЯНГИ ЛАТИФАЛАРГА

— Ўртоқжон, эрингнинг қовоғидан доим қор ёғиб туради, дейишади, шу гап ростми?

— Йўқ, ундай деманг, ўртоқжон! Дам олиш куни унинг қовоғидан икки маротаба офтоб чиқади!

— Нега энди фақат дам олиш куни офтоб чиқар экан?

— Чунки дам олиш куни икки маротаба «Табассум» устахонасининг эшиттиришларини тинглайди-да!

* * *

Савдо техникумининг ошпазлар тайёрлаш бўлими студентларининг биридан ўқитувчи сўрабди:

— Қани, Ҳошимжон, сиз менга айтинг-чи, қандай маҳсулот қулоқдан истеъмол қилинади?

— «Табассум» устахонасининг маҳсулоти, — жавоб берибди студент.

Р. РАҲМОНОВ,

Сирдарё область молия бўлимининг иқтисодчиси.

ХАЛҚ ҲАЗИЛЛАРИ

— Ие, анови одамнинг бўйни йўқми?

— Ҳа. Аввал унинг бинойидек бўйни бор эди. Бечоранинг бошига ресторанининг буфети тушди-ю, қорни билан елкаси ирғишлаб чиқиб, бўйни йўқ бўлди-қолди.

* * *

— Раънохон, сиз менинг кўкдаги порлаб турган ёрқин қуёшимсиз! Ёки тунлари ёлғиз сайр қиладиган сутдек оймисиз! Ёки бўлмаса, тепамда чарақлаб турган кўзлардек мунаввар юлдузимсиз!..

— Холмирза ака, бу юрагингизда анчадан бери сақлаб келаётган самимий севгингизнинг изҳорими ёки сутдек ойдинда мени хилват жойга чақириб олиб, астрономиядан дарс беряпсизми?

* * *

— Ия қизиқ, бармоғингизга ип боғлаб олибсизми?

— Ҳа, хатни ташлаш ёдимдан чиқмаслиги учун, хотиним боғлаб қўйди.

— Хўш, хатни ташладингизми!

— Йўқ, хатни менга бериш хотинимнинг ёдидан чиқибди.

ҚАРДОШЛАРИМИЗ ҚАҲҚАҲАСИ

Заур БЛКВАДЗЕ (Грузия)

ЎЗИНГИЗ БИР НАРСА ДЕНГ

Ёш ёзувчи учраб қолди:

— Янги ҳикоямни эшитгин, — деди у.

— Эшитсам, эшитай, — дедим мен.

— Қалай дурустми? — деди у ҳикояни ўқиб бўлгач.

— Тўғрисини деяверайми? — дедим мен.

— Деяверинг, — деди у.

— Биринчидан, ҳар бир сатрда «дедим мен», «деди у»лар кўпайиб кетибди, — дедим мен.

— «Дедим мен», «деди у»лар кўпайган бўлса зарари йўқ, — деди у.

— Иккинчидан, бу ҳикоянг билан нима демоқчисан? — дедим мен.

— Нима десам дегандирман, — деди у.

— Бунақа дегандан кўра, демаган яхшироқ, — дедим мен.

— Бефаросат одамга нима ҳам дейиш мумкин, — деди у.

— Нимаики деган бўлсам, бор гапни дедим — дедим мен.

— Сени расво дейишган эди, тўғри дейишган экан-да, — деди у.

— Қайтар, нима дединг? — дедим мен.

— Нима десам, ўшани дедим, — деди у.

— Яна шундай десанг... — дедим мен.

— Ундан каттароғини дейман, — деди у

«Бундайларга нима ҳам дея оласан» дедим мен ўзимга ўзим.

«Ҳа, бундай одамга нима ҳам дейиш мумкин» — деди у ҳам ўзига-ўзи.

Энди ўзингиз бир нарса денг: мен унга нотўғри бир нарса дедимми.

СУРАТДА (чапдан): бадиий сўз усталари — Ўзбекистон ССР халқ артисти Махсум Юсупов, СССР халқ артисти Наби Раҳимов, республикада хизмат кўрсатган артистка Риҳси Иброҳимова, муҳаррир Тўлан Қўзибоевлар «Табассум» радиожурналининг навбатдаги сонини тайёрламоқдалар.

Р. Алибеков фотоси.

ОЙНАИ ЖАҲОН УФҚЛАРИ

РЕПОРТАЖ.

Тошкентнинг ҳамма ёғидан яққол кўринадиган 192 метрли телевизион вишка остида ҳаёт қайнайди. Унинг тўрт студиясида режиссёрлар янги спектакль, постановкаларни қиёмига етказиш устида куйиб-пишиб ижод этадилар. Гримдаги актёрларга охирги маслаҳатларни берадилар. Рассомлар, гримчилар сўнгги нуқталарни қўядилар, муҳаррирларнинг эътирозларини, таклифларини ўринлатиш учун ҳаракат қиладилар. Телеоператорларга, ёритувчиларга, овозсозларга тайинланадиган гаплар ҳам айтилади, ҳамма ёқни машъала қилиб ёритиб турган катта чироқлар аста сўнади. Кечгача танаффус. Кечқурун уларнинг кўп кунлик меҳнати меваси эфир тўлқинлари қанотларида учиб, республикамизнинг қарийб ҳамма шаҳар, қишлоқларидаги телевизор экранларида жилва қилади. Уларга шодлик, ҳузур, қаҳқаҳа инъом қилади...

Телевидение асримизнинг чинакам мўъжизаси. Биргина уйда бўлаётган сир-синоатлар ўн минглаб хонадонда кўриниб, эшитилиб туриши, бундоқ ўйлаб қараганда мўъжизанинг ўзи-ку! Аслида мўъжиза эмас, балки инсон асрий орзуларининг кушоди, олимлар ақлу заковатининг меваси, юзлаб ихтирочиларимиз изланишларининг самарасидир. Ана шу зукко тадқиқотчилар орасида тошкентлик икки кашфиётчи Грабовский билан Белянскийнинг хизмати ҳам борлигини фахр билан айта оламиз.

Қисқа вақт ичида телевидение ниҳоятда зўр одимлар билан тараққий этди, унинг аппаратлари такомиллашиб, турлари кўпайиб бормоқда. Ҳозир мамлакатимизда 124 телемарказ программали кўрсатувлар олиб бораётир. Шундан учтаси Ўзбекистонда — Тошкент. Урганч, Нукус телемарказларидир. Мамлакатимизда уч программали бир йўла кўрсатувлар олиб борадиган телестудия тўртта бўлса, шулар қаторига Москва, Ленинград, кетидан Тошкент ҳам киради. Тошкент телестудияси кабель орқали Москва билан — демак «Интервидение», «Евровидение», борингки, орбита системаси орқали бутун планетамиз билан, «Космовидение» билан боғланган.

Ҳозир Тошкент рангли телевидение сферасига қўшилган. Рангли телевизори бор хонадонлар Марказий телестудиянинг рангли программасини ҳафтасига уч мартадан бенуқсон кўрмоқдалар. Тошкент телевизион марказининг бошлиғи Ҳамидулла Назиров ойнаи жаҳон истиқболи ниҳоятда порлоқ эканлигини тўлиб-тошиб сўзлайди. Санъат саройи билан ҳозирги студия оралиғидаги жойда янги телемарказ биноси кундан-кун қаддини ростлаб боряпти. Бу янги бино Тошкентнинг энг гўзал, нафис ва азамат иншоотларидан бири бўлиб, замонавий, мукаммал аппаратлар билан ускуналанади. Шунда Тошкент узлуксиз равишда бирйўла беш программада кўрсатувлар олиб боради. Шу жумладан махсус рангли программа ҳам ишлайди.

— Ҳозир студиямиз, — дейди бош инженер Абдужалил Тўлаганов, — энг янги аппаратуралар билан, телетехниканинг сўнгги ютуқлари билан таъминланган, телекамералар, узатув аппаратуралари комплексининг ҳаммаси янги. Ҳозир бизда учта кўчма телевизион станция бўлиб, республикамизнинг турли жойларида содир бўлаётган воқеаларни ўша оннинг ўзидаёқ олиб кўрсатишимиз мумкин. Ана шу аппаратуралар — сайёр студиялар ёрдамида биз Самарқанд, Андижондан қатор эшиттиришлар уюштирдик. Телекамераларимиз футбол майдонларида, театр залларида, завод-фабрика цехларида, Регистон майдонида ўрнатилиб, қизиқарли воқеалардан миллионларни воқиф қилди. Бу услубни кўчма студияларнинг инженерларидан Салим Абдуллаев, Абдураззоқ Норхўжаев, Алексей Прокопенко каби мутахассисларимиз йўлга қўйдилар.

Ҳозир эшиттиришларда видеомагнитофон кенг қўлланиляпти. Яқинда олган янги видеомагнитофон агрегати бу соҳадаги ишларимизни такомиллаштириш имконини беради. Борабора кўрсатувларнинг 70 проценти видеомагнитофон орқали берилади. Бу эса кўрсатувлар сифатини яхшилайди, элга манзур программаларни қайта намойиш этиш имконини беради. Яқин орада ҳозирги замон техникаси билан қуролланган янги кинокомплекс ишга тушади. Телефильмлар студиясида ўнлаб ҳужжатли, бадиий фильмлар ёзиб олинади. Маданият арбобларининг чиқишлари нурли лентааларга абадий муҳрлаб қўйилади. Тошкент телевизион фильмлари ҳозир мамлакат студияларида муваффақият билан намойиш қилинмоқда.

Телевидениенинг уфқлари кенг. У халқимизнинг эзгу орзуларини тараннум этади, халқлар дўстлигини куйлайди, илғор ютуқларни кенг ёяди, маданиятимиз меваларини намойиш этади. Айниқса «Ёшлик» студияси эшиттиришлари, студиядан ташқарида берилаётган репортажлар, «Навоийхонлик», «Телетеатр», «Октябрь», «Музика тарихидан» каби ўнлаб туркумга мансуб эшиттиришлар элга манзур бўлмоқда. Махсус телевизион режиссёр кадрлар (Саъдулла Анорқулов. Мақсуд Юнусов, Мели Маҳкамов, Г. Ёқубов, Маҳкам Маҳаматов, Нина Левина, Евгения Костиря сингари ўз касбининг моҳир усталари) етишиб чиқди. Уларнинг маҳорати камол топиб бормоқда. Халқимиз Эргаш Каримов Садир Зиёвуддинов, Ҳасан Йўлдошев сингари телевизион актёрларни севиб қолди. Улар ижросида берилаётган телеминиатюралар дилларга қувонч бағишлайди. Телетеатр туркумидан берилган уч серияли «Қисмат», «Ота» романларининг инсценировкалари яхши таассуротлар қолдирди.

Тошкент телестудияси коллективи кичкинтойлардан тортиб кексаларгача, турли касбдагилар учун ўзига хос махсус эшиттиришлар уюштириб боряпти. Янги шакллар изланяпти. Ойнаи жаҳонимизнинг уфқлари янада кенгайиб, у ер юзининг кўзгусига айланиб қолишига тилакдошмиз.

М. ЯҲЁЕВ.

БУГУНГИ АНДИЖОН. Суратда: Октябрь майдони.

В. Сироткин фотоси.

КЎКЛАМ — МЕҲНАТ БИЛАН КЎРКАМ

ХАТЛАРНИ ЎҚИБ

Сўлим баҳор ҳамма ёққа сеп ёйди. Далаларда қизғин меҳнат палласи бошланди. Бу ҳақда редакциямизга жуда кўп хат-хабарлар келиб турибди.

ТЎЛА ГЕКТАР УЧУН

— Пахта майдони — мардлар майдони! — деб ёзади Юқори Чирчиқ районидаги Свердлов номли колхоздан ўртоқ С. Абдуллаев. — шу шиорни дилга жо қилган ўртоқ Ўралбоев бошлиқ бригада аъзолари чигит экишни барвақт тугалладилар. Ҳозир улар уруғни бир текис ундириб олиш учун курашмоқдалар. Механизаторлар ғўза парваришига шай бўлиб турибди.

Қишлоқ мухбирларидан Д. Эгамов, Р. Худойбердиев, Р. Раҳимов, Ё. Ҳамдамов, Н. Хўжаев, У. Раҳматуллаев, Ф. Бобоев, Ф. Темиров, Мақсудов, Ж. Йўлдошев, Жалилов, А. Қаюмов, Н. Худоёров, Ж. Абдуллаев, Д. Каримов, Н. Давлатқиличев ва бошқа ўртоқлар Самарқанд, Иштихон, Нарпай, Андижон, Ленин, Қоракўл, Когон, Ғиждувон, Свердлов, Шеробод, Гурлан, Беруний, Тўрткўл районларидаги бир қатор хўжаликларда чигит тез ва соз экилаётганлиги, барвақт ерга қадалган уруғ униб чиқаётганлиги тўғрисида хабарлар юборишган.

Мирзачўллик Ҳусанжон Шукуров Гулистон районидаги «Социализм» совхозининг кекса ишчиси Ҳайдар Мирзаевнинг жасорат кўрсатиб меҳнат қилаётганлиги тўғрисида қувониб ёзади. Ҳайдар ота бу ерга Зомин районидан юрак амри билан кўчиб келган. Чигит экиш ва ғўза парваришида барчага кўмаклашади, ёрдамини сира аямайди. Ҳозир ҳам шундай. Ўртоқ Шукуров совхознинг илғор бўлим ва бригадаларида чигит бир текис кўкарганлигини ҳам билдиради.

Чуст районидаги «Ленинград», Сирдарё областидаги Герман Титов номли, Боёвут районидаги «Коммунизм», Шаҳрисабздаги Навоий номли, Яккабоғ районидаги Калинин номли, Косондаги «Москва», Задарё районидаги «Гигант», Уйчи районидаги Жданов номли, Поп районидаги «Коммунизм» ва бошқа кўпгина хўжаликларда ҳам чигит экиш жадал давом этаётир. Катта-катта майдонлардаги уруғ униб чиқди. Бу ҳақда М. Ҳакимов, С. Михлибоев, М. Исамуродов, М. Қодиров, Х. Аҳмедов, Н. Нормуродов, Т. Имомов, А. Турсунов, М. Ҳикматов, Абдураҳмонов ва бошқа ўртоқлар маълум қилишган.

Ҳозир далаларда иш қизғин. Мамлакатга 4 миллион 100 минг тонна «оқ олтин» етказиб бериш мажбуриятини олган республикамиз меҳнаткашлари тўла гектарлар ҳосил қилиш учун астойдил ишламоқдалар.

Шунга қарамасдан айрим жойларда меҳнат интизоми бўшаштириб юборилган, қишлоқ хўжалик артели устави қонунсиз бажарилмоқда. Оқибатда дала ишларида сусткашликка йўл қўйилмоқда. Қува район прокурорининг юстиция кичик маслаҳатчиси А. Тожибоев шулар ҳақида ёзиб юборган.

Республикамизда чигит экиш ниҳоясига етай деб қолди. Эндиги вазифа барча майдонларда уруғни бир текис ундириб олиш ва ғўза парваришини қизитишдан иборатдир.

ҚЎЗИЛАТИШ ҚИЗҒИН

Жамоат чорвачилигини ривожлантириш ва унинг маҳсулдорлигини ошириш учун кураш ҳамма жойда оммавий тус олди. Бу ҳақда Тошкент областидаги «Оҳангарон» совхозидан ўртоқ М. Саримсоқова шундай деб ёзади:

— Абдуназар Йўлдошев илғор чўпонлардан. Беш йилликнинг учинчи йилида ҳар юз совлиқдан 135 тадан қўзи олишга сўз берди. Ҳозир унинг отарида қўзилатиш қизғин боряпти. Моҳир чўпон совлиқлардан кўплаб эгиз қўзи оляпти. Ғаллаорол районидан М. Алиқулов, Нуротадаги «Қизилча» совхозидан Р. Чинмирзаев ва А. Муртазоев, Хатирчидаги «Олтинсой» совхозидан О. Ҳаққбердиев, Нурота районидан М. Раҳматов, шу райондаги Ленин номли таянч-намуна хўжалигидан А. Ортиқов, Охунбобоев районидаги бўрдоқичилик базасидан Г. Ҳусаинов, шу райондаги Фрунзе номли колхоздан Қ. Юсупов, Хўжаобод районидаги «Правда» колхозидан А. Эрматов, Андижон районидаги «Ҳақиқат» колхозидан Раҳматуллаев, Ғиждувондаги «Кўкча» совхозидан Ш. Жумамуродов, Урганчдаги бўрдоқичилик совхозидан, А. Эшматов Хўжаободдаги «Ленинград» колхозидан Р. Қодиров, Сирдарё районидаги Карл Маркс номли колхоздан Б. Мамедов, 2-«Зомин» совхозидан М. Аҳмедов, Чироқчидаги «Кўкдала» совхозидан Н. Маматов, Задарёдаги «Гулбоғ» совхозидан Б. Маҳмудов каби қишлоқ мухбирлари ана шу хўжаликларда гўшт, сут, қоракўл тери, жун ва бошқа чорвачилик маҳсулотлари кўпаётганлигини алоҳида таъкидлашади.

Косон районидаги «Большевик» совхозининг донгдор чўпони, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Жўра Хўжамуродов йигирма йилдан буён яйлов кезади. Ҳар йили қўйлардан кўплаб эгиз қўзи олиб, барчага намуна бўлган. Ҳозиргача ҳар 100 қўй ҳисобига 161 тадан қўзи топширди.

Бу хабарни қашқадарёлик Р. Шарипов юборган. У қаҳрамон чўпон ва ҳамкасбларининг ишларидан мамнун эканини қайд қилади.

«КУМУШ ТОЛА» КЎПАЯДИ

Ўзбекистон — шойию-атласлар диёри ҳам. Бунда пиллачиларнинг катта ўрни бор. Улар бу йил мамлакатга 17 минг 375 тонна «кумуш тола» етказиб беришади.

Қарши райони ўтган йили пилла тайёрлаш планини 107 процент бажарди. Пиллакорлар ҳосилдорликни бу йил тағин оширишмоқчи. Шу мақсадда 130 гектар майдонда янги тутзорлар барпо этилди. Айни вақтда 300 минг туп тут ниҳоллари ўтқазилди. Бу билан пиллачиликнинг озуқа базаси янада мустаҳкамланди. Бу сатрларни район пиллачилик идорасининг бошлиғи ўртоқ Н. Саидовнинг мақоласида ўқийсиз.

Янгиқўрғон районидаги «Комсомолобод», Калинин районидаги Калинин номли, Задарёдаги «Гулбоғ» хўжаликларида, Фарғона область суғориш системалари қошидаги ўрмончилик хўжалигида, Андижон қурилиш техникумининг Қорабоғиш посёлкасида, Ўзбекистон районидаги Ғафур Ғулом номли колхозда, Гулистон районидаги хўжаликларда ва бошқа кўпгина жойларда пилла қурти озуқа базасини кенгайтириш мақсадида тут ниҳоллари экилиб, тутзорлар тағин, ҳам кенгайтирилганлиги тўғрисида кўпгина хабарлар олдик. Уларнинг авторлари Н. Ортиқалиев, Х. Ёқубов, Маҳмудов, М. Исҳоқов, З. Йўлдошев, С. Холматов, М. Собиров, Ш. Дўсматов, Э. Рўзибоев ва бошқа ўртоқлардир.

Ғаллакорларнинг ажойиб ишлари ҳақида ҳам мухбирларимиз материаллар ёзишмоқда. А. Имомов билан Б. Орзиқулов Иштихон районидаги қатор хўжаликларда У. Раҳматуллаев Учқўрғондаги «Победа» колхозида, К. Ўразов Деновдаги «Ғалаба» колхозида, Х. Бухоров, Қамашидаги Карл Маркс номли совхозда кузги дон майсалари яхши парвариш қилинаётганлигини билдиришган.

Серқуёш республикамизнинг қайси бурчагига борманг, қизғин иш устидан чиқиб қоласиз. Бу, табиийдир. Негаки, меҳнатсевар халқимиз беш йилликнинг учинчи йили мажбуриятларини ҳам муваффақиятли адо этиш учун бир тан, бир жон бўлиб ишламоқда.

Оламда НИМА ГАП

АГРЕССОРНИ ҚЎЛЛАБ-ҚЎЛТИҚЛАМОҚДАЛАР

ВАШИНГТОН, 5 май. ТАСС мухбири **В. Петрусенко** хабар беради:

Америка Қўшма Штатлари конгрессида Исроилни энг замонавий қуроллар билан, шу жумладан реактив самолётлар билан таъминлаб туриш керак, деган даъватлар тез-тез такрорланиб турмоқда. Калифорния штатидан сайланган сенатор-республикачи Жорж Мэрфи ҳукуматдан Исроилга «етарли миқдорда қурол-яроғ» беришни талаб қилди. У, бу тадбир Яқин Шарқда гўё «кучлар нисбати»ни сақлаш учун керак, деб исбот қилишга уринди. Конгресснинг бошқа аъзолари ҳам ўтган ҳафта сенатда ҳамда вакиллар палатасида сўзга чиқиб, шунга ўхшаш таклифларни ўртага қўйдилар. Пенсильвания штатидан сайланган демократ Уилям Барри Американинг манфаатлари Исроилни мустаҳкамлаш учун зўр бериб ҳаракат қилишни тақозо қилади, деб айтди.

Вашингтонда Исроилнинг Яқин Шарқдаги ролини АҚШнинг Шарқи-Жанубий Осиёдаги ҳаракатлари билан очиқдан-очиқ таққосламоқдалар. Пенсильвания штатидан, республикачи сенатор Хью Скотт худди шу руҳда гапирди.

Вашингтонда Исроилнинг қўлтиғига сув пуркаш кампанияси вақтида одатда араб давлатларига қарши қўпол хуружлар қилинмоқда. Конгресснинг бир қанча аъзолари гўё араб давлатлари ўтган йил ёзда Исроилга қарши «агрессия» бошладилар, деб ҳамон туҳмат қилмоқдалар.

Америка конгрессида айтилаётган бундай сўзлар Вашингтон Тель-Авивни ва унинг араб мамлакатларига қарши олиб бораётган агрессив сиёсатини бундан кейин ҳам қўллаб-қувватлашга уринаётганликларини яна бир марта кўрсатади.

БЕРЛИНДАГИ ХАЛҚАРО СЕССИЯ ТУГАДИ

БЕРЛИН, 5 май. (ТАСС). Карл Маркс туғилган куннинг 150 йиллигига бағишлаб ўтказилаётган халқаро илмий сессияда кеча мунозара тамом бўлди. Ҳамма нотиқлар империализмга қарши курашда коммунистик ва ишчи партияларнинг, барча демократик ва тараққийпарвар кучларнинг бирлиги ва жипслигини мустаҳкамлашга якдиллик билан даъват қилдилар

Сессияда коммунистик, социалистик ва миллий демократик партияларнинг вакилларидан жами бўлиб 29 киши сўзга чиқди.

Германия Бирлашган Социалистик партияси Марказий Комитети сиёсий бюросининг аъзоси К. Хагер якунловчи нутқ сўзлади. У. ишчилар синфи ва барча демократик кучларнинг империализмга қарши кураши учун бу сессиянинг жуда катта аҳамиятини таъкидлаб ўтди. Биз, деди у. Маркснинг: «Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!» деган шиорини рўёбга чиқармоқ учун бутун кучимизни сарфлаймиз

Сессия охирида «Интернационал» айтилди.

ЧССР МИЛЛАТ МАЖЛИСИНИНГ СЕССИЯСИ ЁПИЛДИ

ПРАГА, 4 май. (ТАСС). Чехословакия Социалистик Республикаси Миллат Мажлисининг сессияси кеча ўз ишини тамомлади. Сессия 24 апрелда ҳукумат раиси О. Черник докладида баён қилинган ҳукумат программасини маъқуллади.

Сессия ишида Чехословакия Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари А. Дубчек қатнашди.

МЕҲНАТ ВА КАПИТАЛ

● АНГЛИЯ

ЛОНДОН. Икки энг йирик касаба союз лейбористлар ҳукуматининг иқтисодий сиёсатини қаттиқ танқид қилди.

Савдо ва тақсимлаш тармоқлари ходимлари касаба союзининг Магретда бошланган конференцияси делегатлари нарх-наво узлуксиз ошиб боргани ҳолда иш ҳақини бир даражада сақлашдан иборат ҳукумат сиёсатини кескин қораладилар.

Машинасозларнинг бирлашган касаба союзи иш ҳақининг кўпайтирилишини талаб қилди. Бу касаба союз уч миллион аъзога эга. Истборндаги конференцияда бир қанча делегатлар касаба союзи талаби қондирилмайдиган бўлса, Англиянинг машинасозлик саноатида ишлаб чиқаришни 20 майдан бошлаб ноаниқ муддатгача тўхтатиб қўйишга даъват қилинган резолюцияни киритдилар.

● БЕЛЬГИЯ

БРЮССЕЛЬ. Бельгиядаги бинокор ишчиларнинг бир ҳафтадан кўпрок давом этаётган забастовкаси аслида умумий забастовкага айланди.

Дастлабки ҳисоблашларга кўра, бу забастовка 200 мингдан кўпроқ бинокор ишчини ўз ичига олди, бир-бирига яқин бўлган бир қанча тармоқларга, масалан, бинокорлик материаллари саноатига ҳам ёйилди.

Иш ташловчи бинокорлар меҳнат тўғрисида янги шартноманинг тузилишини, бу шартномада иш ҳақини ошириш ва меҳнат шароитини яхшилаш тўғрисидаги ўз талабларининг акс эттирилишини талаб қилмоқдалар.

● ТУРКИЯ

ИСТАМБУЛ. Американинг «Гудйер» компаниясига қарашли автопокришкалар заводи ишчиларидан 600 киши забастовка эълон қилди. Ишчилар иш ҳақининг оширилишини талаб қилмоқдалар. Америка компанияси қарамоғида бўлган бу завод маъмурияти ишчилар меҳнатига ғоят кам ҳақ тўлагани ҳолда Туркияда жуда катта фойда олмоқда.

(ТАСС).

ВАТАНПАРВАРЛАРНИНГ МУВАФФАҚИЯТЛАРИ

ХАНОЙ, 5 май. (ТАСС). Вьетнам информация агентлиги озодлик агентлигининг маълумотларига асосланиб қуйидагиларни билдиради: Жанубий Вьетнам халқ озодлик қуролли кучлари жангчилари 26 апрелда тугаган бир ҳафта ичида Тхиатхиен вилоятида душманнинг 700 дан ортиқ солдат ва офицерини сафдан чиқардилар. Буларнинг кўпчилиги Американинг ҳарбий хизматчиларидан иборат.

Озодлик отрядлари жангчилари Жанубий Вьетнамнинг Куангчи вилоятида 16 апрелдан 24 апрелгача душманнинг 400 дан ортиқ солдат ва офицерини сафдан чиқардилар ҳамда 2 самолётни уриб туширдилар.

24 апрелда Жанубий Вьетнам ватанпарварлари Американинг Чулайдаги (Куангнам вилояти) аэродромини қаттиқ ўққа тутдилар. Бунинг натижасида кўп самолёт ва вертолёт ишдан чиқарилди.

Жанубий Вьетнам ватанпарварлари 23 апрелда Американинг Бажиа вилоятидаги бир қанча базаларини ўққа тутдилар. Бунинг натижасида 10 самолёт яксон қилинди.

Футбол

ВЕНГРИЯ—СССР 2:0

БУДАПЕШТ, 5 май. (ТАСС). Кеча Венгрия футбол терма командаси бу ерда Европа биринчилиги учун чорак финал мусобақанинг биринчи матчида СССР терма командаси устидан 2:0 ҳисобида ғалаба қозонди. Тўпларни ғолиб командадан ўйиннинг 22-минутида Фаркаш ва 84-минутида Гереч киритдилар.

Рақибларнинг жавоб учрашуви 11 майда Москвада ўтади.

КУТИЛМАГАН «ЎЛЖА»

ХОДИСА

Урта Уралнинг шимолидаги Ивдел шаҳри атрофида бу йил баҳорда негадир бўрилар кўпайиб кетди. Навбатдаги рейсга чиққан шофер Иван Штук тўсатдан бўрилар галасига дуч келди. У бўриларни қувиб улардан бирини машина ғилдираги билан уриб ер тишлатди. Шунда йиртқичлар яна ҳам тезроқ чопиб кетишди. Шофер ўз «тулпори»ни соатига 60 километр тезликда ҳайдаб яна тўрт бўрини мажақлашга муваффақ бўлди.

Иван Штук, кутилмаган «ўлжа»ларни машинасига ортиб йўлида давом этди. Бироқ у қайтаётганида яна йиртқичлар билан олишишга тўғри келди. Бу сафар унинг машинасидан учала бўри ҳам қочиб қутулолмади. Бирорта ўқ отмай саккиз бўрини «ўлжа» қилган омадли овчи пул мукофоти билан тақдирланди.

Людмила БУТОРИНА,
АПН мухбири.

ПОЛЬШАЛИК ДЎСТЛАР ВИСТАВКАСИ

«Ғалаба» маданият ва истироҳат боғининг ёнгинасига Ўзбекистон халқ хўжалиги ютуқлари виставкаси жойлашган. Виставканинг экспонатлари республикамиз халқ хўжалигининг ҳамма тармоқларини ўзида мукаммал акс эттирган дорилфунун десак бўлади.

Ана шу виставкада куни-кеча Польша Халқ Республикасининг виставкаси очилди. Виставкада Польшанинг машҳур «Пагет» номли мебель саноатининг энг яхши ютуқлари намойиш қилинган. Польшалик дўстлар ўз виставкаларида ҳозирги замон талабларига мувофиқ равишда ишланган юқори сифатли мебель маҳсулотлари, ошхона жиҳозлари ва бошқаларни намойиш қилганлар.

Кеча виставканинг очилиши олдидан матбуот конференцияси бўлиб ўтди. Матбуот конференциясида Польша виставкасининг директори, «Пагет» ташқи савдо алоқасининг ходими Вольдемар Обухович ва Польшанинг Москвадаги «Пагет» савдо фирмаси вакили Анджейчик Здислов виставкага қўйилган мебеллар ва бошқа уй жиҳозлари тўғрисида муфассал маълумот бердилар.

Бугун виставканинг очилиш маросими бўлади. Виставка то 20 майгача давом этади.

О. АБДУРАҲМОНОВ.

З. Э. МАНУЛКИН

Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган фан арбоби, химия фанлари доктори, Тошкент фармацевтика институти органик химия кафедрасининг мудири, КПСС аъзоси Зиновий Эммануилович **Манулкин** оғир касалликдан кейин кеча вафот этди.

У 1896 йилда Пирятин шаҳрида туғилди, ўз меҳнат фаолиятини 1911 йилдан бошлади. Тошкент Давлат университетида вояга етган металлоорганик бирикмалар соҳасидаги йирик химик олим З. Э. Манулкин 70 дан ортиқ илмий иш яратди. У ўз шогирдлари билан 400 дан ортиқ металлоорганик бирикмаларни синтез қилди.

З. Э. Манулкиннинг илмий-педагогик фаолияти ҳукумат томонидан муносиб тақдирланди. У «Ҳурмат белгиси» ордени, медаллар, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Фахрий ёрлиқлари билан мукофотланди.

З. Э. Манулкин камтарин, ўзига талабчан, дўстларига меҳрибон ва ғамхўр киши эди. У ажойиб ташвиқотчи ва фан пропагандисти эди.

Олимнинг порлоқ хотираси унинг дўстлари ва кўп сонли шогирдлари қалбида абадий сақланади.

БИР ГРУППА ЎРТОҚЛАРИ.

ОБ-ҲАВО

Бугун кундузи республиканинг ҳамма районларида ҳаво ўзгариб турса ҳам ёғингарчилик бўлмайди. Фарғона водийсининг айрим жойларида ёмғир ёғиб, момоқалдироқ бўлади. 22-27 даража иссиқ бўлади.

Тошкентда ҳаво ўзгариб туради, ёғингарчилик бўлмайди, кечаси 8-10, кундузи 21-23 даража иссиқ бўлади.

«Совет Ўзбекистони»нинг навбатдаги сони 8 майда чиқади.

Редактор М. ҚОРИЕВ.

МАТБУОТ КУНИ ШАРАФИГА

Ўзбекистон пойтахти 5 майда совет матбуот кунини нишонлади. Газета ва журналлар, нашриётлар, радио ва телевидение ходимлари, полиграфия саноати ходимлари, партия, совет ва жамоат ташкилотларининг вакиллари шонли санага бағишланган тантанали йиғилишда қатнашиш учун Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг мажлислар залига тўпланишди. Йиғилиш президиумида Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг секретари Р. Н. Нишонов, Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари С. О. Азимов ўртоқлар бор эди.

Йиғилиш қатнашчилари КПСС ленинчи Марказий Комитетининг Сиёсий бюросини ғоят баланд руҳ билан фахрий президиумга сайладилар.

Йиғилишни Тошкент шаҳар партия комитетининг секретари Р. Н. Бобожонова очди.

«Партия турмуши» журналининг бош редактори Т. С. Соатов матбуот куни тўғрисида доклад қилди. (ЎзТАГ).

«СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ»НИНГ 50 ЙИЛЛИГИ ОЛДИДАН

ГУНОҲ

ЎТМИШДАН ЛАВҲА

Мўдин қишлоғида тоғам бор эди. Шароф Оқилов. Узун бўйли, катта-катта кўзлари тўла ақл, ширин сўз, кекса муаллим. Қишлоқ мактабининг биринчи директори. Ўн бир фарзанди бор. Улар ҳам ўқитувчи. Невaралари ҳам. У улкан чинордек томир отиб кетган. Косон районидаги ҳамма мактабларда, Қашқа воҳасидаги кўп ўқув юртларида унинг шогирдлари ишлашади. Тоғам газета-журнал, китобларни кўп мутолаа қилардию, тенгқурлари ўтиришларда:

— Мулло Шароф, газетхонлик қилмайсизми? — дейишса, кулиб, доим:

— Хўш-э, хўш-э, — деб қўярди.

Бу қилиқ вазмин, ақлли тоғамга сира ярашмасди. Бир кун «хўш-э»нинг маъносини сўрадим.

— Айтиб берайми?

— Ҳа.

— Бу ҳам кулгили, ҳам ғамгин воқеа. Ҳозирги ёшлар ишонмасликлари ҳам мумкин. 1918 йилмиди Самарқандда ўқирдим. Бир дўстим билан Қаршига бормоқчи бўлдик. Йўлдан қариндошимизни кўриш учун Бухорога тушдик. Расталарни айланиб, оби-новвотга кўнгил кетди. Ҳолвапаз олдига бордик.

— Бир қадоқ тортиб беринг.

Тангани узатиб, энгашиб обиноввотни қўлимга олаётганда орқамда оёқ шарпаси эшитилиб, кимдир икки чеккамга икки тарсаки туширди. Кўзимдан ўт чиқиб кетди. Қаддимни ростлагунча икки мулозим қўлларимни орқага қайириб, тепди:

— Қани, туш олдимга.

Ёнимдаги дўстимни ҳам қўлини орқасига қайириб, ҳайдашди. Ҳолвапаз оғзи очилганича қолди. Бизлардан бир оғиз сўз сўрамай, сўроқ қилмай, зот-зурёдимизни суриштирмай, арк ёнидаги бир ҳовличага элтиб қамаб қўйишди. Мен дўстимга, дўстим менга қарайди.

— Сен бирор гуноҳ қилувдингми?

— Йўққ... Сен ўзинг бирор кор қилгандирсан...

— Билмадим.

Ўйлаб-ўйлаб, гуноҳимизнинг тагига етолмадик.

Тун ярмидан оққанда совуқ қотиб, қалтирай бошладик. Очмиз. Шу пайт эшик ортидан хуррак эшитилди. Қарасак, қоровул деворга суяниб ухлаяпти. Секин қўлимни суқиб, занжирни балдоқдан олдим. Ҳужрадан чиқдик. Дарвозага қулф осилган. Девордан ошиб, қариндошимизникига ҳам бормай, қочдик.

Қарши бозорига кириб, совғасалом олдик. Хиёбон дарвозасидан чиқиб, Регистон майдонига бордик. Мир Қозоқ мадрасаси ёнидаги катта йўлда Мўдин ёки Косонга кетадиганлардан бировни учратармикинмиз, деб турдик. Бозорга ғалла, қий, ўтин келтирганлардан бирортасининг эшак ёки туяси бўш қайтаётган бўлса миниб кетиш умидида эдик.

— Шароф, — деди дўстим. — Ана у келаётган мулла Ҳайит эмасми?

Одина мачити томондан бошига катта салла ўралган, эгнида узун чакмон оёғида махси-ковуш мулла Ҳайит Регистон томон келаётган эди. У асли бизнинг Мўдиндан бўлиб, ёшлигида отаси уни шаҳардаги Султони-Аршин мадрасасига ўқишга қўйган. Шу ерда уйланиб, уй-жойли, болали бўлиб қолган. Бадавлат. Танишбилишлари ҳам кўп. Шу сабабли бирор танишига қўшиб, ё от-улов бериб, бизларни қишлоққа жўнатар деган умидда унга пешвоз чиқиб, тавозе билан эгилиб салом бердик:

— Ассалому алайкум.

— У тўхтаб, бизга тикилди. Яктагимнинг киссасига кўзи тушиб, киприклари пирпиради. Қоши учиб тушди. Саломга алик олмай, юзини тескари бурди. Секин Сардоба томондаги Заргарон маҳалласига бурилиб кетди.

Дўстим менга қараб кулди.

— Ҳа, нега куласан? — жаҳлим чиқди.

— Гуноҳ сенда экан, — деди у ҳам киссамга қараб. — «газет ўқиб, одамларни бузиб» юрган экансан.

Бундай қарасам, яктагимнинг ён киссасидан «Иштирокиюн»нинг бир учи чиқиб турибди. Буни Самарқандда дўкондан олган эдим. Бухоро, Қаршида эса газета ўқиш тақиқланганлиги хаёлимда ҳам йўқ.

— Ана холос... — ўзим ҳам кулиб юбордим.

С. НУРОВ.

ЯНГИ КИТОБЛАР

«Ўзбекистон» нашриёти қуйидаги китобларни босиб чиқарди: **К. Маркс.** ИШ ҲАҚИ, БАҲО ВА ФОЙДА. 72 бет, тиражи 20.000, баҳоси 9 тийин.

В. И. Степанов. ПАРТИЯ ПРОПАГАНДАСИНИ ИЛМИЙ АСОСДА ОЛИБ БОРАЙЛИК. 312 бет, тиражи 11.000 баҳоси 71 тийин.

Н. А. Рубакин. СИРЛИ ҲОДИСАЛАР ВА МЎЪЖИЗАЛАР. 180 бет, тиражи 10.000, баҳоси 40 тийин.

РАДИО

7 майда

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

8.25 — Куйлар, 9.30 — Қўшиқлар, 10.10 — «Саломалайкум» (радиожурнал рус.), 11.15 — «Радио куни», 11.25 — Қўшиқлар, 12.15 — Концерт (хатлар асосида), 13.30 — Радио ва алоқа ходимларининг талаблари ижро этилади (рус.), 16.10 — Концерт (алоқа ходимларининг талабларига мувофиқ), 16.50 — «Правда» газетасининг обзори, 18.00 — «Радио — инсон хизматида», 18.10 — Радио саноати ходимлари учун, 18.40 — Спорт, 19.20 — «Сиз буни радиода эшитасиз», 20.00 — «Ёшлик» радиостанцияси, 21.00 Халқаро мавзуларда суҳбат, 21.10 — Концерт, 22.20 — Нафосат даврасида, 23.20 — Концерт.

ТЕЛЕВИДЕНИЕ

7 майда

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

17.55 — **Кўрсатишлар программаси.**

Рус тилида: 18.00 — **Теленгиликлар,** 18.20 — **К. Маркс ҳақида поэма.**

Ўзбек тилида: 18.40 — **Радио кунига бағишланган эшиттириш,** 20.00 — **Спартак** (А. Навоий номли академик катта театрнинг спектакли олиб кўрсатилади), танаффус вақтида теленгиликлар.

ИККИНЧИ ПРОГРАММА

Рус тилида: 18.00 — Ўқув эшиттиришлари программаси **Назарий механика** (студентлар учун), 18.50 — **Зангори экран дўстлари** (радио кунига бағишланган телефильм), 20.00 дан — **Москва кўрсатади.**

УЧИНЧИ ПРОГРАММА

Тошкент кўрсатади

Рус тилида: 20.00 — **Уч программа** (радио кунига бағишланган илмий-оммабоп фильм), 20.20 — **Ғолибона Май** (телефильм), 20.50 — **Миллионлар университети.**

Ўзбек тилида: 21.10 — **Хатингизга жавобан** (телефильм), **21.35** — **Бадиий фильм.**

542.500 ДОНА ЮТУҚ

Ўзбекистон ССР 1968 йилги пул-буюм лотереяси иккинчи чиқарилиши бўйича 1968 йил 28-29 апрелда Шаҳрисабз шаҳрида ўтказилган ютуқ тиражининг

РАСМИЙ ЖАДВАЛИ

Тиражда ҳаммаси бўлиб умумий суммаси саккиз юз етмиш етти минг беш юз сўм бўлган 542.500 дона буюм ва пул ютуғи ўйналди.

АНА ШУ ЛОТЕРЕЯНИНГ БЕШ РАЗРЯДИДАГИ СЕРИЯ НОМЕРИ ВА БИЛЕТ НОМЕРИ ҚУЙИДАГИЧА БУЛГАН ЛОТЕРЕЯ БИЛЕТЛАРИГА ЮТУҚ ЧИҚДИ:

Серия номерлари	Билет номерлари	Ютуққа чиққан буюмнинг номи ва пул ютуғининг ҳажми	Ютуққа чиққан буюмнинг пули (сўм тийин)
27301	042*)	50 сўм пул ютуғи	—
27305	003*)	Мотовелосипед	132—00
27325	132*)	«Огонёк» телевизори	354—00
27331	047*)	4 метр гилам поёндоз	40—00
27333	024*)	Пианино	527—00
27338	120*)	5 сўм пул ютуғи	—
27345	095*)	Олтита стул	37—20
27350	103*)	«Саратов-2» холодильниги	150—00
27354	075*)	«Луч» ёки «Полет» қўл соати	40—00
27360	025*)	ВЭ-1 вентилятори	10—20
27369	033*)	ВЭ-1 вентилятори	10—20
27374	017*)	«Ригонда» радиоласи	230—00
27378	031*)	«Чайка» магнитофони	105—00
27391	178*)	Мотовелосипед	132—00
27400	075*)	«Саратов-2» холодильниги	150—00
27401	084*)	1,35×2 метрли гилам	59—00
27406	058*)	«Чайка» магнитофони	105—00
27408	203*)	4 метр гилам поёндоз	40—00
27416	118*)	50 сўм пул ютуғи	—
27422	180*)	4 метр гилам поёндоз	40—00
27433	208*)	«Саратов-2» холодильниги	150—00
27448	028*)	«Днепр» холодильниги	225—00
27474	120*)	«Киргизия» кир ювадиган машина	75—00
27476	193*)	«Мотовелосипед	132—00
27477	159*)	«Киргизия» кир ювадиган машина	75—00
27479	076*)	«Луч» ёки «Полёт» қўл соати	40—00
27481	073*)	4 метр гилам поёндоз	40—00
27483	048*)	Олтита стул	37—20
27484	028*)	50 сўм пул ютуғи	—
27489	035*)	«Луч» ёки «Полёт» қўл соати	40—00
27492	145*)	Мотовелосипед	132—00
27512	162*)	«Чайка» фотоаппарати	23—00
27529	147*)	«ВЭФ-Спидола-10» радиоприёмниги	80—50
27530	174*)	«Спрот-3» кинокамера	40—00
27554	069*)	«Киргизия» кир ювадиган машина	75—00
27591	012*)	«ВЭФ-Спидола-10» радиоприёмниги	80—50
27598	147*)	Олтита стул	37—20
27606	086*)	25 сўм пул ютуғи	—
27617	210*)	«Чайка» магнитофони	105—00
27619	215*)	1.35×2 метрли гилам	59—00
27641	238*)	4 метр гилам поёндоз	40—00
27657	058*)	Жун рўмол	20—50
27665	118*)	«Киргизия» кир ювадиган машина	75—00
27672	131*)	1.35×2 метрли гилам	59—00
27679	026*)	50 сўм пул ютуғи	—
27684	077*)	50 сўм пул ютуғи	—
27688	145*)	«Рубин-102» телевизори	339—50
27690	025*)	1,35×2 метрли гилам	59—00
27703	228*)	4 метр гилам поёндоз	40—00
27713	007*)	1.35×2 метрли гилам	59—00
27728	049*)	«Саратов-2» холодильниги	150—00
27733	179*)	«Спорт-3» кинокамера	40—00
27743	012*)	ВЭ-1 вентилятори	10—20
27765	110*)	«Спорт-3» кинокамера	40—00
27771	172*)	«ВЭФ-Спидола-10» радиоприёмниги	80—50
27773	172*)	«Чайка» фотоаппарати	23—00
27777	211*)	Жун рўмол	20—50
27782	063*)	25 сўм пул ютуғи	—
27785	159*)	«Чайка» фотоаппарати	23—00
27800	017*)	4 метр гилам поёндоз	40—00
27801	243*)	Олтита стул	37—20
27802	012*)	Олтита стул	37—20
27806	106*)	4 метр гилам поёндоз	40—00
27811	192*)	«Киргизия» кир ювадиган машина	75—00
27814	246*)	«Киргизия» кир ювадиган машина	75—00
27821	223*)	50 сўм пул ютуғи	—
27839	185*)	Мотовелосипед	132—00
27842	229*)	«Спорт-3» кинокамера	40—00
27846	190*)	«ВЭФ-Спидола-10» радиоприёмниги	80—50
27855	073*)	«Чайка» магнитофони	105—00
27858	082*)	Олтита стул	37—20
27859	127*)	Олтита стул	37—20
27868	177*)	50 сўм пул ютуғи	—
27869	039*)	4 метр гилам поёндоз	40—00
27871	186*)	«Саратов-2» холодильниги	150—00
27882	019*)	50 сўм пул ютуғи	—
27891	159*)	«Огонек» телевизори	354—00
27894	148*)	ВЭ-1 вентилятори	10—20
27896	173*)	Жун рўмол	20—50
27900	211*)	«Чайка» фотоаппарати	23—00
27909	231*)	«Чайка» магнитофони	105—00
27920	066*)	«ЗИЛ-Москва» холодильниги	310—00
27936	029*)	«Чайка» магнитофони	105—00
27940	088*)	«ВЭФ-Спидола-10» радиоприёмниги	80—50
27941	031*)	1.35×2 метрли гилам	59—00
27947	239*)	«Спорт-3» кинокамера	40—00
27951	039*)	«Саратов-2» холодильниги	150—00
27960	076*	«Саратов-2» холодильниги	150—00
27962	126*)	«Саратов-2» холодильниги	150—00
27967	010*)	«Чайка» фотоаппарати	23—00
27995	046*)	«Чайка» магнитофони	105—00
27998	227*)	ВЭ-1 вентилятори	10—20
28003	231*)	ВЭ-1 вентилятори	10—20
28007	140*)	4 метр гилам поёндоз	40—00
28037	218*)	4 метр гилам поёндоз	40—00
28038	183*)	Мотовелосипед	132—00
28060	008*)	«Киргизия» кир ювадиган машина	75—00
28086	211*)	«Чайка» магнитофони	105—00
28090	098*)	«Рубин-102»» телевизори	339—50
28093	228*)	Пианино	527—00
28102	076*)	«Саратов-2» холодильниги	150—00
28118	234*)	ВЭ-1 вентилятори	10—20
28121	222*)	4 метр гилам поёндоз	40—00
28122	063*)	«Спорт-3» кинокамера	40—00
28123	166*)	25 сўм пул ютуғи	—
28161	197*)	ВЭ-1 вентилятори	10—20
28171	049*)	«Луч» ёки «Полёт» қўл соати	40—00
28173	214*)	«Запорожец» автомашинаси	3000—00
28175	136*)	«Киргизия» кир ювадиган машина	75—00
28181	042*)	50 сўм пул ютуғи	—
28194	212*)	ВЭ-1 вентилятори	10—20
28203	225*)	Олтита стул	37—20
28221	006*)	Мотовелосипед	132—00
28222	074*)	«Спорт-3» кинокамера	40—00
28224	114*)	Олтита стул	37—20
28227	108*)	«Киргизия» кир ювадиган машина	75—00
28245	152*)	4 метр гилам поёндоз	40—00
28252	070*)	«Киргизия» кир ювадиган машина	75—00
28253	034*)	4 метр гилам поёндоз	40—00
28270	140*)	«Ригонда» радиоласи	230—00
28273	087*)	«Чайка» магнитофони	105—00
28287	053*)	«Чайка» магнитофони	105—00
28295	179*)	1,35×2 метрли гилам	59—00
28315	110*)	«Луч» ёки «Полёт» қўл соати	40—00
28317	190*)	1.35×2 метрли гилам	59—00
28322	058*)	«Чайка» магнитофони	105—00
28323	164*)	1.35×2 метрли гилам	59—00
28325	250*)	1.35×2 метрли гилам	59—00
28330	250*)	50 сўм пул ютуғи	—
28347	169*)	Олтита стул	37—20
28361	204*)	25 сўм пул ютуғи	—
28366	244*)	4 метр гилам поёндоз	40—00
28371	242*)	5 сўм пул ютуғи	—
28385	072*)	«Луч» ёки «Полёт» қўл соати	40—00
28402	064*)	4 метр гилам поёндоз	40—00
28418	022*)	«Чайка» фотоаппарати	23—00
28425	007*)	«Спорт-3» кинокамера	40—00
28432	118*)	Жун рўмол	20—50
28439	149*)	Мотовелосипед	132—00
28445	184*)	Жун рўмол	20—50
28454	086*)	50 сўм пул ютуғи	—
28455	137*)	«Ригонда» радиоласи	230—00
28461	235*)	«Чайка» фотоаппарати	23—00
28479	205*)	Мотовелосипед	132—00
28487	068*)	50 сўм пул ютуғи	—
28489	143*)	«Луч» ёки «Полёт» қўл соати	40—00
28506	022*)	Олтита стул	37—20
28512	114*)	«Киргизия» кир ювадиган машина	75—00
28521	077*)	4 метр гилам поёндоз	40—00
28526	006*)	ВЭ-1 вентилятори	10—20
28533	086*)	«ВЭФ-Спидола-10» радиоприёмниги	80—50
28541	189*)	4 метр гилам поёндоз	40—00
28559	173*)	«Чайка» магнитофони	105—00
28562	214*)	«Луч» ёки «Полёт» қўл соати	40—00
28571	242*)	Мотовелосипед	132—00
28581	110*)	4 метр гилам поёндоз	40—00
28586	185*)	25 сўм пул ютуғи	—
28613	221*)	Жун рўмол	20—50
28624	160*)	«Киргизия» кир ювадиган машина	75—00
28637	117*)	5 сўм пул ютуғи	—
28653	031*)	4 метр гилам поёндоз	40—00
28661	091*)	Олтита стул	37—20
28671	092*)	Олтита стул	37—20
28679	141*)	«ВЭФ-Спидола-10» радиоприёмниги	80—50
28684	214*)	25 сўм пул ютуғи	—
28690	072*)	Жун рўмол	20—50
28698	092*)	4 метр гилам поёндоз	40—00
28701	165*)	«Чайка» магнитофони	105—00
28711	193*)	«Рубин-102» телевизори	339—50
28726	074*)	Мотовелосипед	132—00
28750	190*)	1.35×2 метрли гилам	59—00
28759	030*)	4 метр гилам поёндоз	40—00
28765	043*)	«ВЭФ-Спидола-10» радиоприёмниги	80—50
28770	131*)	Мотовелосипед	132—00
28783	078*)	«Днепр» холодильниги	225—00
28791	065*)	«Киргизия» кир ювадиган машина	75—00
28798	060*)	ВЭ-1 вентилятори	10—20
28808	142*)	4 метр гилам поёндоз	40—00
28813	065*)	«Чайка» фотоаппарати	23—00
28834	050*)	«ВЭФ-Спидола-10» радиоприёмниги	80—50
28835	165*)	«Саратов-2» холодильниги	150—00
28841	082*)	1.35×2 метрли гилам	59—00
28851	081*)	«ВЭФ-Спидола-10» радиоприёмниги	80—50
28856	200*)	«Саратов-2» холодильниги	150—00
28867	178*)	«Ригонда» радиоласи	230—00
28871	036*)	Жун рўмол	20—50
28875	044*)	25 сўм пул ютуғи	—
28891	088*)	4 метр гилам поёндоз	40—00
28903	045*)	«ВЭФ-Спидола-10» радиоприёмниги	80—50
28928	1—250	Авторучка ва қалам набори	3—00
28930	140*)	Жун рўмол	20—50
28942	195*)	«ВЭФ-Спидола-10» радиоприёмниги	80—50
28951	096*)	«Спорт-3» кинокамера	40—00
28962	171*)	«Киргизия» кир ювадиган машина	75—00
28975	163*)	«Луч» ёки «Полёт» қўл соати	40—00
28988	123*)	1.35×2 метрли гилам	59—00
29021	041*)	«Саратов-2» холодильниги	150—00
29022	160*)	«ВЭФ-Спидола-10» радиоприёмниги	80—50
29035	193*)	25 сўм пул ютуғи	—
29036	019*)	5 сўм пул ютуғи	—
29038	030*)	50 сўм пул ютуғи	—
29058	009*)	«Ригонда» радиоласи	230—00
29060	214*)	Олтита стул	37—20
29066	061*)	«Огонек» телевизори	354—00
29076	021*)	«Киргизия» кир ювадиган машина	75—00
29113	010*)	ВЭ-1 вентилятори	10—20
29119	106*)	ВЭ-1 вентилятори	10—20
29131	081*)	Мотовелосипед	132—00
29139	237*)	1.35×2 метрли гилам	59—00
29142	102*)	«Чайка» магнитофони	105—00
29150	233*)	1.35×2 метрли гилам	59—00
29169	126*)	«ВЭФ-Спидола-10» радиоприёмниги	80—50
29173	052*)	1.35×2 метрли гилам	59—00
29181	006*)	«Чайка» магнитофони	105—00
29195	003*)	4 метр гилам поёндоз	40—00
29212	117*)	1.35×2 метрли гилам	59—00
29236	090*)	«Луч» ёки «Полёт» қўл соати	40—00
29247	051*)	«Спорт-3» кинокамера	40—00
29255	212*)	«ВЭФ-Спидола-10» радиоприёмниги	80—50
29261	239*)	«Киргизия» кир ювадиган машина	75—00
29267	233*)	«Киргизия» кир ювадиган машина	75—00
29286	230*)	«ВЭФ-Спидола-10» радиоприёмниги	80—50
29296	055*)	50 сўм пул ютуғи	—
29299	006*)	Жун рўмол	20—50
29325	108*)	«Чайка» магнитофони	105—00
29330	136*)	«Ригонда» радиоласи	230—00
29344	081*)	«М-63» аравачали мотоцикл	1250—00
29352	213*)	Жун рўмол	20—50
29364	187*)	25 сўм пул ютуғи	—
29369	090*)	«Луч» ёки «Полёт» қўл соати	40—00
29376	173*)	Мотовелосипед	132—00
29404	008*)	1.35×2 метрли гилам	59—00
29427	112*)	«Чайка» фотоаппарати	23—00
29429	219*)	1.35×2 метрли гилам	59—00
29457	1—250	Шахмат тахтаси билан	5—50
29467	188*)	«Саратсв-2» холодильниги	150—00
29489	096*)	1,35×2 метрли гилам	59—00
29506	162*)	4 метр гилам поёндоз	40—00
29513	058*)	«Москвич» автомашинаси	4511—00
29522	247*)	«Чайка» фотоаппарати	23—00
29523	122*)	«Луч» ёки «Полёт» қўл соати	40—00
29537	044*)	4 метр гилам поёндоз	40—00
29551	123*)	25 сўм пул ютуғи	—
29559	005*)	«Чайка» фотоаппарати	23—00
29565	074*)	«Ригонда» радиоласи	230—00
29575	166*)	«Саратов-2» холодильниги	150—00
29583	041*)	«Саратов-2» холодильниги	150—00
29585	016*)	«ВЭФ-Спидола-10» радиоприёмниги	80—50
29606	180*)	«Чайка» фотоаппарати	23—00
29614	232*)	Мотовелосипед	132—00
29616	010*)	25 сўм пул ютуғи	—
29621	212*)	4 метр гилам поёндоз	40—00
29631	091*)	4 метр гилам поёндоз	40—00
29635	090*)	«Луч» ёки «Полёт» қўл соати	40—00
29641	137*)	«Днепр» холодильниги	225—00
29643	166*)	4 метр гилам поёндоз	40—00
29649	140*)	Мотовелосипед	132—00
29650	141*)	Мотовелосипед	132—00
29652	184*)	Мотовелосипед	132—00
29669	159*)	25 сўм пул ютуғи	—
29672	244*)	25 сўм пул ютуғи	—
29676	110*)	«ВЭФ-Спидола-10» радиоприёмниги	80—50
29682	221*)	«Чайка» магнитофони	105—00
29686	095*)	Жун рўмол	20—50
29692	104*)	«Чайка» магнитофони	105—00
29694	250*)	«Спорт-3» кинокамера	40—00
29699	110*)	«Луч» ёки «Полёт» қўл соати	40—00
29700	248*)	25 сўм пул ютуғи	—
29718	066*)	«Саратов-2» холодильниги	150—00
29727	129*)	«Спорт-3» кинокамера	40—00
29728	165*)	«Саратов-2» холодильниги	150—00
29733	176*)	«Саратов-2» холодильниги	150—00
29734	236*)	4 метр гилам поёндоз	40—00
29744	018*)	«Чайка» фотоаппарати	23—00
29760	103*)	«Киргизия» кир ювадиган машина	75—00
29762	046*)	«Саратов-2» холодильниги	150—00
29766	053*)	Мотовелосипед	132—00
29777	047*)	1.35×2 метрли гилам	59—00
29803	122*)	1.35×2 метрли гилам	59—00
29808	025*)	«Спорт-3» кинокамера	40—00
29811	077*)	«Чайка» фотоаппарати	23—00
29817	187*)	1.35×2 метрли гилам	59—00
29821	235*)	«Саратов-2» холодильниги	150—00
29824	043*)	«Саратов-2» холодильниги	150—00
29846	175*)	«Чайка» магнитофони	105—00
29853	115*)	ВЭ-1 вентилятори	10—20
29856	019*)	1.35×2 метрли гилам	59—00
29860	207*)	«Чайка» магнитофони	105—00
29876	026*)	4 метр гилам поёндоз	40—00
29880	116*)	Жун рўмол	20—50
29896	236*)	Жун рўмол	20—50
29897	239*)	«Саратов-2» холодильниги	150—00
29902	053*)	Жун рўмол	20—50
29903	049*)	«Спорт-3» кинокамера	40—00
29905	122*)	4 метр гилам поёндоз	40—00
29920	114*)	Мотовелосипед	132—00
29922	067*)	«Саратов-2» холодильниги	150—00
29964	205*)	«ВЭФ-Спидола-10» радиоприёмниги	80—50
29969	180*)	1.35×2 метрли гилам	59—00
29973	212*)	25 сўм пул ютуғи	—
29975	095*)	«ВЭФ-Спидола-10» радиоприёмниги	80—50
29986	103*)	4 метр гилам поёндоз	40—00
30037	185*)	«ВЭФ-Спидола-10» радиоприёмниги	80—50
30051	019*)	«ВЭФ-Спидола-10» радиоприёмниги	80—50
30059	208*)	«Чайка» фотоаппарати	23—00
30061	134*)	1.35×2 метрли гилам	59—00
30068	025*)	Олтита стул	37—20
30072	108*)	1.35×2 метрли гилам	59—00
30075	102*)	«Луч ёки «Полёт» қўл соати	40—00
30091	240*)	Мотовелосипед	132—00
30094	217*)	Олтита стул	37—20
30099	129*)	4 метр гилам поёндоз	40—00
30100	214*)	«Луч» ёки «Полёт» қўл соати	40—00
30111	016*)	Жун рўмол	20—50
30116	025*)	«ИЖ-Планета» мотоцикли	624—00
30122	089*)	«Луч» ёки «Полёт» қўл соати	40—00
30143	228*)	4 метр гилам поёндоз	40—00
30152	119*)	Жун рўмол	20—50
30159	130*)	50 сўм пул ютуғи	—
30162	190*)	1.35×2 метрли гилам	59—00
30184	059*)	«Киргизия» кир ювадиган машина	75—00
30203	153*)	50 сўм пул ютуғи	—
30204	044*)	Мотовелосипед	132—00
30206	087*)	5 сўм пул ютуғи	—
30207	111*)	«Луч» ёки «Полёт» қўл соати	40—00
30222	168*)	«Саратов-2» холодильниги	150—00
30230	030*)	«ИЖ-Планета» мотоцикли	624—00
30257	107*)	Жун рўмол	20—50
30265	021*)	Мотовелосипед	132—00
30276	059*)	ВЭ-1 вентилятори	10—20
30295	083*)	5 сўм пул ютуғи	—
30299	1—250	Стол тенниси	5—80
30305	051*)	1.35×2 метрли гилам	59—00
30309	093*)	«ВЭФ-Спидола-10» радиоприёмниги	80—50
30328	200*)	«Саратов-2» холодильниги	150—00
30334	078*)	«ВЭФ-Спидола-10» радиоприёмниги	80—50
30351	021*)	50 сўм пул ютуғи	—
30356	012*)	ВЭ-1 вентилятори	10—20
30357	055*)	1.35×2 метрли гилам	59—00
30387	176*)	«Спорт-3» кинокамера	40—00
30398	096*)	25 сўм пул ютуғи	—
30403	193*)	4 метр гилам поёндоз	40—00
30413	242*)	«Саратов-2» холодильниги	150—00
30421	130*)	«Киргизия» кир ювадиган машина	75—00
30428	038*)	Жун рўмол	20—50
30437	198*)	«Спорт-3» кинокамера	40—00
30453	222*)	«Чайка» фотоаппарати	23—00
30457	212*)	«Киргизия» кир ювадиган машина	75—00
30476	051*)	5 сўм пул ютуғи	—
30481	143*)	Олтита стул	37—20
30482	246*)	25 сўм пул ютуғи	—
30489	041*)	«Киргизия» кир ювадиган машина	75—00
30497	208*)	«ВЭФ-Спидола-10» радиоприёмниги	80—50
30507	044*)	Олтита стул	37—20
30516	127*)	1.35×2 метрли гилам	59—00
30562	049*)	1,35×2 метрли гилам	59—00
30564	029*)	«Волга» автомашинаси	5602—00
30582	106*)	1.35×2 метрли гилам	59—00
30591	081*)	1.35×2 метрли гилам	59—00
30626	193*)	Мотовелосипед	132—00
30631	197*)	«Рубин-102» телевизори	339—50
30637	065*)	25 сўм пул ютуғи	—
30639	177*)	«ВЭФ-Спидола-10» радиоприёмниги	80—50
30658	113*)	Олтита стул	37—20
30664	087*)	Жун рўмол	20—50
30666	078*)	ВЭ-1 вентилятори	10—20
30687	168*)	25 сўм пул ютуғи	—
30691	021*)	50 сўм пул ютуғи	—
30701	058*)	«ВЭФ-Спидола-10» радиоприёмниги	80—50
30709	139*)	«Саратов-2» холодильниги	150—00
30713	055*)	Мотовелосипед	132—00
30717	034*)	Жун рўмол	20—50
30723	216*)	1.35×2 метрли гилам	59—00
30727	157*)	«М-63» аравачали мотоцикл	1250—00
30732	191*)	«Ригонда» радиоласи	230—00
30737	125*)	1.35×2 метрли гилам	59—00
30739	055*)	«Саратов-2» холодильниги	150—00
30745	005*)	«Чайка» фотоаппарати	23—00
30773	239*)	25 сўм пул ютуғи	—
30780	094*)	5 сўм пул ютуғи	—
30787	070*)	4 метр гилам поёндоз	40—00
30790	241*)	«Чайка» фотоаппарати	23—00
30812	161*)	1.35×2 метрли гилам	59—00
30832	040*)	«Луч» ёки «Полёт» қўл соати	40—00
30833	186*)	«Ригонда» радиоласи	230—00
30839	186*)	«Луч» ёки «Полёт» қўл соати	40—00
30849	054*)	«ВЭФ-Спидола-10» радиоприёмниги	80—50
30860	037*)	«Ригонда» радиоласи	230—00
30862	173*)	«Киргизия кир ювадиган машина	75—00
30867	216*)	4 метр гилам поёндоз	40—00
30877	040*)	«Днепр» холодильниги	225—00
30878	070*)	«Спорт-3» кинокамера	40—00
30887	183*)	«Спорт-3» кинокамера	40—00
30897	146*)	50 сўм пул ютуғи	—
30899	150*)	Жун рўмол	20—50
30900	075*)	«Чайка» магнитофони	105—00
30902	209*)	1.35×2 метрли гилам	59—00
30912	207*)	«Спорт-3» кинокамера	40—00
30914	190*)	ВЭ-1 вентилятори	10—20
30919	125*)	«Днепр» холодильниги	225—00
30935	128*)	«Чайка» магнитофони	105—00
30937	1—250	Кичик габаритли соат	7—50
30944	171*)	«Москвич» автомашинаси	4511—00
30951	097*)	5 сўм пул ютуғи	—
30956	012*)	Жун рўмол	20—50
30982	062*)	1.35×2 метрли гилам	59—00
30987	013*)	50 сўм пул ютуғи	—
30989	085*)	«Чайка» магнитофони	105—00
30990	045*)	«Киргизия» кир ювадиган машина	75—00
31000	076	«Спорт-3» кинокамера	40—00
31005	032*)	ВЭ-1 вентилятори	10—20
31017	061*)	1.35×2 метрли гилам	59—00
31025	074*)	«Чайка» магнитофони	105—00
31034	062*)	4 метр гилам поёндоз	40—00
31050	038*)	«Саратов-2» холодильниги	150—00
31089	199*)	«Днепр» холодильниги	225—00
31096	042*)	«Чайка» фотоаппарати	23—00
31097	190*)	4 метр гилам поёндоз	40—00
31116	183*)	4 метр гилам поёндоз	40—00
31137	247*)	5 сўм пул ютуғи	—
31144	150*)	Жун рўмол	20—50
31145	199*)	«Киргизия» кир ювадиган машина	75—00
31151	093*)	«ВЭФ-Спидола-10» радиоприёмниги	80—50
31156	158*)	ВЭ-1 вентилятори	10—20
31158	020*)	«Чайка» фотоаппарати	23—00
31166	180*)	«Саратов-2» холодильниги	150—00
31169	226*)	4 метр гилам поёндоз	40—00
31181	204*)	«Ригонда» радиоласи	230—00
31184	045*)	«ВЭФ-Спидола-10» радиоприёмниги	80—50
31185	063*)	«Чайка» магнитофони	105—00
31186	136*)	1.35×2 метрли гилам	59—00
31188	225*)	Олтита стул	37—20
31192	131*)	4 метр гилам поёндоз	40—00
31198	036*)	4 метр гилам поёндоз	40—00

*) Шу сериядаги билетларнинг қолган 249 номерига 1 сўмдан пул ютуғи чиқди.
Жадвалда учрайдиган «1—250» гача бўлган номерлар шу сериядаги 250 та билетнинг ҳаммасига бир хил ютуқ чиққанлигини билдиради.

Ютуқларни олиш тартиби

1. Ютуқ чиққан лотерея билетининг эгаси хоҳласа, шу буюм ютуғининг қийматини нақд пул билан олиши мумкин.

2. Буюм ютуқлари жойларда ажратилган давлат савдоси ва матлубот кооперацияси магазинларида берилади ёки Ўзбекистон ССР Давлат меҳнат омонат кассалари ва давлат кредити бошқармасининг нарядига биноан Центрсоюзнинг Тошкент шаҳридаги кооппосилторг базаси томонидан юборилади

3. Ўзбекистон ССР пул-буюм лотереяси билетларига чиққан 500 сўмгача бўлган ютуқларнинг қийматини иттифоқчи республикалар, ўлка, область ва шаҳарларнинг ҳамма марказий омонат кассаларида ҳам тўланаверади.

Буюм ютуқларини ҳам шу омонат кассалар орқали талаб қилиб олиш мумкин.

4. Ютуқ чиққан лотерея билетларини кечи билан 1969 йил 30 июнгача топшириш керак. Шу муддатдан кейин лотерея билетлари ютуқ тўлаш учун қабул қилинмайди.

5. Бошқа иттифоқчи республикаларда ўтказиладиган пул-буюм лотереялари билетларини Ўзбекистон ССРнинг ҳамма шаҳарларидаги марказий омонат кассаларида текшириш ва ютуқларни шу кассалар орқали олиш мумкин.

6. Буюм ва пул ютуқлар ана шу расмий жадвалга қараб тўланади.

Ютуқлар газетанинг навбатдаги сони чиққандан сўнг тўлана бошланади.

Ютуқ тиражини ўтказиш комиссиясининг раиси — Шаҳрисабз шаҳар ижроия комитетининг раиси —
Б. ТЛЯВОВ.

Комиссиянинг масъул секретари —
А. ВАССЕРФИРЕР.

Б № — 105. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Бирлашган нашриётининг босмахонаси. Тошкент шаҳри. ИНДЕКС 64633. Р. 08375.